

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Józseftér 10,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:
SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve... 8 fr
Fél évre..... 4 »
Negyedévre 2 »
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom:

A törvényhatóságok. Irta: Zempléni Árpád. — Két község-kerület gyűlése. — Lombroso az antisemitismusról. — Két indítvány. Dr. Feldmann Józseftől. — Avatás. — Az orthodoxia és a rabbiszeminárium. Szabolcsi Miksától. — Visszatekintés az utolsó 60 évre. Irta: Dr. Graner Ernő. — A Rózika haja. Kulke Eduárd elbeszélése. — Amrikai dolgok. Becsky László-tól. — Hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1893. június 25.) 5653. Tamuz hó (29 napos) 11-ike. Hétfő 12-ike. Kedd 13-ika. Szerda 14-ike. Csütörtök 15-ike. Péntek 16-ika. Szombat 17-ike. (Sive-oszor-b' Tamuz böjtnapja a következő napra tétetik át) Heti-szidra: **Bólok.** (Mózes IV. könyvének 22., 23., 24. fejezetei.) Haftorah: »V'hojé s'érisz Jaakov b'kerev amim rabim...« (Micha [12 kis próféta] 5. fejezete).

A törvényhatóságok.

Az elzárt kastélyok és paloták tükörablakai mögött bizonyynyal méltó megbotráncozást kelt a törvényhatóságok vakmerő eljárása: reformáltatni akarják a főrendi házat.

Igazán! Már nem is érdemes ebben a szürkeparaszt világban mágnásnak lenni. Még a szavazatát se gyakorolhatja az ember a saját kedve és passzió szerint. A méltóságos és kegyelmes urak, a méltóságos és főtisztelendő papi fejedelmek még a zsidókat se szavazhatják le a nélkül, hogy a nemzet közvéleménye (a plebs) ne morogjon.

Hallatlan. Magyarország legzsirosabb parasztjai, a debreczeni czivisek, ezek a jámbor, elhájasodott, kaszáló-kapáló, disznó-kereskedő filiszteusok vallás és pártkülönbség nélkül aláírtak, megszavaztak s az ország törvényhatóságai között köröztetnek egy határozatot, mely a legmerészebb negligálása minden született törvényhozói tekintélynek. Azt akarják a jámborok, hogy reformálni kell az urak házat, hogy az »a nemzet közakarátát képező szabadelvű haladásnak továbbra akadályul ne szolgálhasson.«

S a mi a dologban még a legsiralmasabb, az az, hogy ezt a rövidlátó, plebejus indítványt

szanaszét az országban egyre-másra fogadják el a törvényhatóságok; úgy, hogy mire a képviselőház őszi ülései megkezdődnek, megeshetik, hogy az egész ország kérvényezni fog a főrendek ellen.

Eh! de mit! Egy igazi aristokratának nem imponál az ország. »Az ország én vagyok, meg a Muki gróf, meg a Rudi báró: a többi paraszt, mesterember, kalmár, snasz, zsidó.« Be kár, hogy e fölötti elbusultokban ott nem hagyják a főrendiházat; hadd csináljanak belőle az elvakult emberek, kik veszedelembe döntenek a hazát — hadd csináljanak zsinagógát, ha már ennyire vetemedtek, hogy még a zsidót is akceptálják.

Csak rögtönöznének hát egy kis passiv el-lentállást; hiszen mi nem értjük őket, és mi, akik kutyabőr nélkül jöttünk e világra, nem is vagyunk arra méltók, hogy ők minket erőnek erejével boldogítsanak. Mi békében meg vagyunk a magunk zsidóival; ők csak hadd háboruskodjanak a magokéival. Csak hadd zárkózzanak ők el! Miénk az élet, az ipar, a művészet, a tudomány; mienk a nemzeti többség és a nemzeti önérték, mi nem fogunk unatkozni ő nélkülök.

A derék papi fejedelmek is bizonyára sokat sopánkodhatnak egy hónap óta. Hogy az a nép, melyet ők még a szellőtől is megóvnának (ha

az szabadelvű); melynek üdvéért (a menny római katolikus kerületeiben) oly nagy buzgalommal munkálkodnak: ez a nép, ime, fel akarja fordítani az ő várukat, a főrendiházat, hol ők eddig nagy békeességben játszottak egyszer-kétszer »tridenti zsinatosdit.« De hát kiszámíthatatlanok és számtalanok az ördög praktikái. A nép, az istenadta nép »engede urdung intetvinec« és »even az liberalismus gimilciben.« Nincs már ezek előtt semmi szent; képesek ezek már polgári módon összeházasodni a zsidókkal. Ha ez így tart, megeshetik, hogy a falubíró fia elveszi a Salamon szomszéd leányát, a Szálit, de nemcsak elveszi, hanem, ha a főtisztelendő plébános ur nem akarja őket összeadni, hát elmennek áldásért a rabbinushoz, a zsinagógába! Soh'se lesz ennek jó vége. A zsidók már nemcsak a pénzünket akarják, hanem a vérünket, fiainkat és leányainkat is!

Legyenek nyugodtak a főtisztelendő urak! Katholikus papok fiait és leányait nem fogják a zsidók elpolgárházasodni.

Eh! De semmi sem könnyebb, mint a főrendek és főpapok absurd álláspontját ad absurdum vinni. Régi tapasztalati tény, hogy az elzárkózás elmaradás. A magyar főurak pláne hétszeres fallal elzárták magokat a néptől, mely a nemzet. Idegen nyelvek, divatok, irodalmak, sportok és kedvtöltések zárják el őket a hazától és a haza inspiráló hatásától. Ezek az emberek képtelenek azt belátni, hogy a természetes fejlődés azt kívánja, hogy vallás és tudomány és művészet és kereskedelem, a kulturának ez az ezerféle szövevényes tagocskája, része, szerve mind egy közös cél felé törekedjék, melynek neve: *nemzeti kultúra*. Senki elől nem szabad elzárunk az ajtót, melyen hozzánk beléphet; de meg kell semmisítenünk minden olyan elemet, szárnyat szegnünk minden oly intézménynek, mely a nemzet és kulturája kifejlődését gátolja.

Ők elzárkózhatnak, ha nem érzik szükségét a néppel való érintkezésnek. Se én, se Kohn Izsák, se Kelemen István nem fogunk alkalmatlankodni a kegyelmes urak portásainál, hogy nem lenne-e hajlandó a gróf elfogadni bennünket egy csésze feketére, egy parthie kalábríászra? Még csak össze se akarunk vele, fiaikkal és leányaikkal házasodni, mert jól tudjuk, hogy nekik a

legszentebb házasság is csak akkor szent, ha mágnás és mágnásnő között köttetik, máskülönben mesalliance. De sőt követnek se választjuk meg, ha magunk forma-paraszt akad, aki tudja a mi bajunkat. Felölünk élhetnek, elzárkózhatnak és sokasodhatnak, mi nem fogjuk megirigyni se boldogságukat, se a palotáikat.

De azt már nem kívánja tőlünk senki, hogy olyan törvényekkel akarjanak bennünket kormányozni, melyek jók egy kiváltságos és vagyonos kasznak, — de annál rosszabbak lennének nekünk. A magyar nemzet azt nem fogja eltűrni, hogy az ő akaratát a leggazdagabb mágnásokból és főpapokból álló töredék, egy főrendiháznak nevezett ötödik-kerék-intézmény meghiúsítsa.

Ebből józan logikával persze az következnek, hogy töröljük el az egész intézményt, mint a mely tényleg elavult. De mert mi a félrendszabályok nemzete vagyunk, így tehát arra, egyelőre, nincs semmi kilátás. A száraz malmokat sem töröljük el a föld színéről, pedig mennyi gyarló malom alatti politikát elkövetnek alattok! Így tehát a főrendi malom is állani fog még egy darabig, megvédi az ő vagyonuk és a mi opportunus bátortalanságunk.

Hogy is bátorzkodnánk lerombolni ezeket a százados kiváltságok és százados penész által megszentelt falakat? Majd inkább küldünk közéjük egy néhány Herkulest, a kik kitisztogassák, kiszellőztessék.

Száz módja van annak. A törvényhozás majd szépen összeszámolja, hány is ott fent az ultramontán? Egy kicsit fölemeli a cenzust, hogy jövőre kevesebb legyen az ultramontán. Áztán elküldi szépen főrendnek az összes előadóit, pártvezéreit vagy egyéb politikai kitünőségeit; beválaszt egy csomó tudóst és akademikust, akik a népből származtak ugyan, de nem oly gazdagok, mint a főpapok s így nem felejtették még el, hogy mi kell nekünk? Ezek majd leszavazzák a Zichy Nándor ő kegyelmessége gárdáját. Így majd lesz nekünk lelki szabadságunk, polgári házasságunk s minden, a mi kell.

Sőt az ellen se vagyunk, hogy Zichy Nándorék a törvényt ilyenforma záradékkal láthassák el:

11. §. A mágnásokra nézve megjegyeztetik, hogy ők nem köteleztetnek, ha nem akarnak, a

zsidókkal és parasztokkal összepolgáriházasodni. Punklum.

A magyar törvényhatóságok pedig büszkén adhatják majd át az utókornak azokat a vivmányokat, melyeket ha kivivhatunk, első sorban az ő érdemök lesz, mert övék volt az első szó. A magyar függetlenség városa, Debreczen ünnepei sorába, április 14-ike és augusztus 2-ika közé beiktathatja *május 25-ikét is*, a mikor komoly szavát fölemelte a nép nevében, a mikor azt a körlevelet elfogadta. Szavát meghallotta az ország, Debreczen indítványát mind több-löbb törvényhatóság pártolja. A főrendek agítálhatnak ellenünk; valamennyi plébános a lesóványodásig prédikálhat Csáky ellen és az ő javaslatai ellen, ha a törvényhatóságok velünk vannak, akkor velünk van a nép, az ország s meg is lesz, amit az ország akar. *Zempléni Árpád.*

Két községkerület gyűlése.

I.

A XXIII. községkerület.

A f. hó 14-én az aradi izr. hitk. tanácstermében tartott gyűlésen Bing Vilmos kerületi elnökhelyettes elnökle alatt jelen voltak: dr. Keppich Henrik, Weisz Hermann, Kümmelheim Ármán temesvári-, Löwinger Izrael lugosi, dr. Rosenberg Sándor és Rosenberg Lipót aradi képviselők, mint előjárósági tagok.

Bing Vilmos a megjelent tagoknak fáradozásukért és megjelenésükért köszönetet mond, a gyűlést megnyitottanak nyilvánítja.

A gyűlés tárgysorozatának érdemleges megbeszélése előtt szomorú kötelességet teljesít, a midőn néhai buziási Eisenstädter Ignác, a kerület volt érdemdus elnöke elhunytáról meleg szavakban emlékszik meg, kiemelve annak hazafiságát, továbbá a zsidóság és közügyek terén kifejtett buzgalmát és érdemeit. — Indítványára elhatározott, miszerint Eisenstädter emléke jegyzőkönyvileg megörökíttessék.

A tárgysorozat második pontját az izr. községkerületi elnököknek Budapesten f. évi ápr. 10-én tartott üléséről felvett jegyzőkönyv felolvasása képezte, s a kongresszus egybehívására vonatkozó határozatát, t. i. mindaddig, míg a kormány az egyházpolitikai kérdéseket érdemlegesen le nem tárgyalta, addig a kongresszus egybehívását időszertlenül tartja, helyesléssel tudomásul vette.

Miután azonban a június 12-ikén tartott VI. ker. képviselőség gyűlésén az elhatározott, hogy késedelem nélkül az egyházpolitika letárgyalása előtt az egyetemes közgyűlés egybehívassék, Rosenberg Lipót azon nézetnek ad kifejezést, hogy a jelen gyűlés állást foglaljon a VI. ker.

képviselőségnek határozata ellen és a kongresszus egybehívására nézve az izr. kerületi elnökök gyűlésének határozata mellett foglaljon állást, t. i. a kongresszus mindaddig egybe ne hívassék, míg a valláspolitikai törvényjavaslatok a parlament által le nem tárgyalattak.*

Dr. Rosenberg Sándor főbbi fejtegeti, hogy nincs elegendő motivuma a VI. ker. képviselőségnek az egyetemes közgyűlés egybehívására, miért is inkább a VI. ker. képviselőségnek az egyetemes közgyűlés egybehívását célzó kimerítő indokait bevégni tanácsolja.

Bing Vilmos és dr. Keppich H. urak felszólalása után elhatározott, hogy azon esetre, ha a VI. kerületi képviselőség a kongresszus megtartására nézve nézetét eléggé nem indokolná és e tekintetben a többi kerületek nézeteit kikérné, vagy ellenkezőleg, ha a VI. kerületi képviselőség eléggé indokolná a kongresszus egybehívását, akkor azon indokolás ezen kerületi képviselőségnek terjesztessék elé.

A fentemlített határozatban foglalt egyöntetű hitoktatást illetőleg dr. Rosenberg Sándor főbbi nem járul az izr. községkerületi elnökök gyűlésének tervbe vett módszeréhez, miután annak kivitelét bonyolódott és körülményesnek tartja, hanem tanácsosabbnak találja, ha az országos izr. iroda inkább az erre hivatott fórummal, a rabbiszemináriummal érintkezésbe lépve, ezt megkérné, miszerint az egyöntetű hittani tantervet a középiskolák részére kidolgozná.

Az ekképen keletkezett tanterv pedig minden egyes kerületi képviselőnek megjegyzések tétele végett beküldetnék és ezen megjegyzések tekintetbe vétele után a rabbiképző-intézet újra kidolgozná.

Mig dr. Keppich Henrik a főbbi ur indítványát egész terjedelmében elfogadja, addig elnöklő Bing Vilmos más nézetnek ad kifejezést, t. i.: ha esetleg a többi kerületi képviselőségek az izr. kerületi elnökök ezen határozatának alapját fogadnák el, akkor ezen kerület szintén képviseltetné magát a hittani tanterv kidolgozó országos bizottságban, de kimondja, hogy kész tantervet nem küld. Ezen értelemben elhatározott, mire Löwinger Izrael ajánlatára dr. Rosenberg Sándor egyhangulag bizatott meg, hogy e kerület nézetét az orsz. bizottságban érvényesítse.

A fiók hitközségeket illetőleg dr. Keppich ajánlja, hogy ezeknek a teljes autonómiájuk adassék meg és függetlenül az anyaközségtől külön jogi személy gyanánt vétessenek tekintetbe és csupán az anyakönyvet illetőleg legyenek kötelezettek az anyaközséghez hozzájárulni. —

* A valláspolitikai javaslatokat, az végtére bizonyos, akár elfogadják, akár megbuktatják, még ebben az esztendőben le fogják tárgyalni; míg a kongresszus, ha meg is tessék haladéktalanul és sürgősen az előkészületeket, *tél közepe előtt* alig jöhet egybe. Ha nincstehát az igen tisztelt felszólaló urnak más kifogása a VI. községkerület határozata ellen, mint hogy *azonnal* a kongresszust nem akarja, nyugodt lehet, az *azonnal* ugy sem lesz meg. Az előkészületek megtételére pedig, azt hisszük, ő is rámondja az *azonnal*. Szerk.

Elnök ur ellenkező nézeten van és kéri az átirati határozat erre vonatkozó pontjának egyszerű tudomásul vételét. Ez utóbbi szerint határoztatott.

Az országos izr. hivatalnokok nyugdíjalapjára vonatkozó határozatot örvendetesen és helyeslőleg fogadja és a jövő kerületi közgyűlés tárgysorozatába való felvételét határozza el.

Az átiratnak többi pontjait a gyűlés helyeslőleg tudomásul vette.

Ezek után megállapított a jövő kerületi közgyűlés tárgysorozata, a mely augusztus 30-án Temesvárott fog megtartatni, a tavalyi kerületi gyűlés határozata szerint és a melynek tárgysorozata első sorban az elnök, alelnök és esetleges üresedésbe jött tisztviselők megválasztása képezi.

Több tárgy hiányában elnöklő Bing Vilmos a gyűlést befejezettnek nyilvánítja, mire dr. Keppich Henrik ajánlatára az elnöknek a gyűlés tapintatos vezetéséért jegyzőkönyvi köszönet szavaztatott.

Gyűlés után a képviselő urak egybegyűltek a vendégszerető hitközségi elnök és kerületi elnöknek, Bing Vilmos urnak házában, a melyben több tekintélyes hitközségi képviselő is hivatalos volt, és késő estig a legkedélyesebb hangulatban voltak együtt. Este dr. Löwy Mór főrabbi is átjött Temesvárról. K. J.

II.

A XII. községkerület.

A XII. községkerület képvisellete f. hó 15-én Győrött gyűlésezett.

Jelen voltak: *Schreiber* Ignác községkerületi elnök; az egyesült győr- és győrszigeti izr. hitközség képviselében: Dr. *Fischer* Gyula főrabbi, dr. *Pfeifer* Fülöp, *Lamberger* Gyula és *Keppich* Vilmos. A komáromi izr. hitközség képviselében: *Raab* Gábor. A kishéri izr. hitközség képviselében: *Markusz* Dávid. Az esztergomi izr. hitközség képviselében: Dr. *Weisz* Izsák, dr. *Horn* Károly.

Schreiber Ignác elnök az ülést megnyitván, üdvözlí a megjelent képviselőket és a távollevő dr. *Vásárhelyi* Domonkos helyett a jegyzőkönyv vezetésére dr. *Horn* Károlyt, hitelesítésére dr. *Weisz* Izsák és *Lamberger* Gyula képviselőket kéri fel.

Előadja, hogy a kerületi képviseletet *Kirz* Lipót halála által súlyos veszteség érte s indítványozza, hogy az érdemes képviselő emléke jkvileg megörökíttessék.

A községkerületi képviselét ezen elnöki előterjesztést egyhangulag elfogadja és tudomásul veszi azon elnöki előterjesztést is, hogy az elhunyt *Kirz* Lipót helyébe *Grünfeld* Jakab választatott kerületi képviselővé.

Elnök az elhunyt *Kirz* Lipót (Komárom) helyébe előljárásági tagul dr. *Horn* Károlyt ajánlja, minek folytán előljáróul egyhangulag dr. *Horn* Károly megválasztatott.

Az elnök felhívja a gyűlést, hogy a községkerületi

biróság elnökét, helyettes elnökét válassza meg, a 12 birósági tagot pedig sorolja ki.

A kerületi gyűlés a biróság elnökévé dr. *Weisz* Izsák esztergomi főrabbi urat, helyettes elnökévé dr. *Pfeiffer* Fülöp urat választja meg. Birósági tagok lettek: dr. *Fischer* Gyula, *Keppich* Vilmos, dr. *Vásárhelyi* Domonkos, egyuttal a biróság jegyzője, *Grünfeld* Jakab, *Kellner* Jakab, *Raditz* Jakab, dr. *Horn* Károly, *Lamberger* Gyula, *Markusz* Dávid és dr. *Schuhl* Simon, kik közül a jelenvoltak nyomban letették a fogadalmat:

Elnök felhívására felolvastatik a községkerületi elnököknek Budapesten 1893. áprili hó 10-én tartott üléséről felvett jegyzőkönyv, valamint a XII. izr. községkerület előljáróságának 1893. május hó 11-én tartott ülésének jegyzőkönyve, melyeknek kapcsán következő határozatok hozattak:

a) A községkerület tudomásul veszi a községkerületi elnököknek azon határozatát, mely szerint buziási Eisenstädter Ignác, gelsei Guttmann Henrik dr. Hirschler Ignác és Wahrmann Mór halála által a zsidó felekezetért pótolhatatlan veszteség fölötti fájdalom jkvileg kifejeztetik és a maga részéről is mély fájdalomnak kifejezést ad; valamint tudomásul veszi, hogy az orsz. iroda elnökül Schweiger Márton választatott meg.

b) Hozzájárul az előljáróság azon javaslatához, hogy az orsz. iroda a jelentéseknek a kerületi elnököknek leendő beküldésére felkéréssék.

c) Tudomásul veszi a kerületi elnökök azon határozatát, hogy egyetemes gyűlés csak az egyházpolitikai törvényjavaslatok alkotmányos letárgyalása után* tartassék és hogy az orsz. iroda megbízatott azzal, miszerint az izr. egyházi célokra szánt 5000 frt államszegély méltányos felemelése iránt a kellő intézkedéseket tegye.

d) Határozaterőre emeli az előljáróság azon javaslatát, mely szerint a közép- és népiskolai egységes terv kidolgozása céljából egy: dr. *Schnitzer* Ármin, dr. *Weisz* Izsák, dr. *Fischer* Gyula rabbi képviselő urakból álló bizottság kiküldessék, mely bizottságba *Handler* Mark tatai főrabbi a képviselét részéről tagul felkéréssék és pedig dr. *Horn* Károly által tett azon indítvánnyal együtt, hogy ezen bizottságba dr. *Vásárhelyi* Domonkos képviselő is kiküldeték és hogy ezen bizottságnak feladata legyen elnök és előadó választása által megalakulni.

Ezen bizottság összehívásával dr. *Schnitzer* Ármin komáromi főrabbi ur, mint kerületi alelnök, megbízatik.

e) Elfogadtatik az előljáróság azon javaslata, miszerint az orsz. iroda felkéretik, hogy nemcsak a fiók-

* Megjegyezzük itt is, hogy a IV. községkerületi gyűlés is jól tudta, hogy kongressust a többször említett törvényjavaslatok letárgyalása előtt megtartani nem lehet, de sürgette előkészítését. Ezt a sürgetést nélkülözzük a nekünk beküldött győri jegyzőkönyvben, annál is inkább, mert egy évvel ezelőtt éppen Győr, Komárom és Esztergom megyék községeknek testülete sürgette leginkább a kongressust.

hitközségek belső szervezetének megállapítása, hanem az anya- és fiókhitközségek közötti viszony és kapocs lehető erősítésére is tegye meg a szükséges intézkedéseket.

Dr. Weisz Izsák és dr. Horn Károly indítványára határozatba ment, hogy az orsz. iroda felkéressék, miszerint a kerületi képviselők által kirendelendő külön bizottságokban azon elvek állapíttassanak meg, melyek szerint az anya- és fiókhitközségek közötti viszony és szorosabb kapocs országszerte egyöntetűen rendeztessék, valamint azon irányelvek tekintetében létesüljön megállapodás, melyek szerint az anyakönyvek államosítása esetén a felekezeti anyakönyvek továbbvitele lehetséges legyen.

f) Határozatba megy a kerületi elnökök hivatkozott jkvének 9. pontjában az orsz. irodának adandó azon megbízás, hogy a »köser« árak és a metszési »gabella« tekintetében a hitközségek érdekeit illetékes helyen megvédelmezze.

g) Tudomásul veszi a kerületi elnökök azon határozatát, hogy a községi adók az eddig szokásos módon kizárólag a hitközségek által hajtassanak be, valamint hogy az orsz. iroda megbizassék oly előterjesztések kidolgozásával, melyek szerint a *rabbik az elvesztendő anyakönyvi díjak tekintetében kártalaníthatók lennének.*

h) A kerületi képviselő elfogadja az előjárásnak a hitközségi hivatalnokok számára létesítendő országos nyugdíjintézetre vonatkozó azon javaslatát, mely szerint az ezen képviselő kerületébe tartozó hitközségek megkérdeztessenek, hogy óhajtanak-e egy orsz. izr. nyugdíjintézetbe belépni s hogy minden hitközségnek hány hivatalnok van és mily fizetéssel?

j) Tudomásul veszi és hozzájárul az elnökök jkvének azon megállapodásához, mely szerint az orsz. iroda megbízott odahatni, hogy a zsidó katonának ünnepnapokon való szabadságolása általános rendelettel szabályoztassék, valamint pártolja a »Magyar zsidó irodalmi társaság« létesítésének eszméjét.

A kerületi előjárásnak javaslata alapján határozatba ment:

hogy a következő kerületi képviselői gyűlés Komáromban tartassék, valamint dr. Horn Károly indítványára megállapított, hogy az ezt követő második gyűlés méltányosság szempontjából Esztergomban fog megtartatni.

A kerületi előjárásnak javaslata alapján:

irodai átalány címén az 1892. és 1893. évekre 100—100 ft bocsájtatik a kerületi elnök rendelkezésére, mely összegnek a küldött képviselők számaránya szerint az egyes hitközségekre leendő igazságos kivetésével az elnök megbízatik.

Dr. Fischer Gyula azon indítványa: »Kéressék meg a községkerületi elnökök testülete, hogy néhány rabbi vezetése mellett mihamarabb forduljanak a nagymélt. m. kir. Vallás- és Közokt. Miniszter urhoz azon sürgős kérelemmel, hogy a hazai képzőiskolákban akként ren-

deztessek be az órarend, hogy a zsidó ifjuság szombaton délelőtt 10 órakor az iskolából távozhassék és a főisten-tiszteletben résztvehessen«:

Dr. Horn Károly ellenvetései és Schreiber Ignác elnök javaslata folytán ezen kérdés az egyöntetű terv kidolgozására kiküldött bizottság hatáskörébe utaltatik.

Dr. Fischer Gyula azon további indítványa, hogy a középiskolai zsidó ifjuságnak az iskolálatogatás alóli felmentése a »Szimchasz Tóra« ünnepre is kiterjesztessék, valamint hogy a zsidó ifjuságnak szombaton és ünnepnapon az írás alól való felmentése a hazai kereskedelmi, továbbá a polgári fiu- és leányiskolákra, valamint a tanító- és tanítónőképző-intézetekre is kiterjesztessék:

határozatba ment, hogy az ezen indítványban foglaltaknak valamely kínálkozó alkalmas módon leendő kieszközlésére az országos iroda felkéressék.

Dr. Horn Károly indítványára, hogy az összes a zsidó felekezetet és annak szervezetét érdeklő szabályok, törvényczikkek és kormányrendeletek megfelelő gyűjteményben kiadassanak:

határoztatott, hogy ezen kérdés véleményezés, esetleg kivétel végett az országos irodához pártolólág átutaltatik.

Egyéb tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

Két indítvány.

Dr. Feldmann József, czeglédi rabbi a megtartandó községkerületi gyűlések figyelmébe a következő két indítványt ajánlja.

I.

Tekintettel arra, hogy egyrészt olyan egyének, kik a középiskola négy alsóbb osztályát elvégezték anélkül, hogy a talmud és a szertartási törvényekben jártassággal bírnának, másrészt olyan egyének, kik ugyan bírnak némi ismerettel a mosaico-rabbinikus tanban, azonban sem a korszellem, sem pedig a tudomány és műveltség mai állása követelményeinek meg nem felelnek, egy-egy rabbitól — kikkel vagy rokoni vagy baráti viszonyban állanak — *hattarát* nyernek, mi feljogosítja őket arra, hogy rabbifunctiókat végezzenek, sőt a kvalifikált rabbitestület tekintélyének kárára a rabbi czímet használják;

tekintettel továbbá arra, hogy hasonló anomáliára, t. i. hogy valamely lelkész bárkit tetszése szerint lelkészszé autorizálhasson, a hazai felekezetek egyikénél sem találunk, hanem az autorizálást legalább három tagból álló arra hivatott hatóság eszközölheti:

mondja ki határozatilag a VI. izr. községkerületi képviselői gyűlés, hogy nem tartja a korszellem követelményeivel megegyezőnek, miszerint olyan egyének, kik csak egy-egy rabbitól — bármilyen módon — nyertek *hattarát*, rabbi-functiót végezhesse, hanem arra csak olyan egyének legyenek feljogosítva, kik — bár általuk szabadon választható, de ezen célra egybegyűlt — három tagu rabbicollegiumtól nyertek *hattarát*.

Ezen határozat érvényesítése céljából kérje tel a községkerületi képviselői gyűlés az izraelita országos iroda tekintetes elnökségét, miszerint hasson oda, hogy a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi magy. kir. Minister ur ezen határozatunkról tudomást vegyen és annak hatáskörében, rendelet útján érvényt szerezzen.

II.

Tekintettel arra, hogy a hitközségi elnökség semmiféle *qualificatio*hoz nincsen kötve, sőt miután minden három évben új választás következtében más-más egyén kerülhet az elnöki székbe, megeshetik, hogy vagy tudatlanság vagy járatlanság következtében a hitk. elnökök sem befelé, sem kifelé nem tudják repraesentálni hitközségük érdekeit;

tekintettel továbbá arra, hogy a congressusi szerv. szabályzat 48. §-a kimondja, hogy »a hitközségi előjáróság vagy közgyűlés tanácskozásában való személyes részvételre a rabbi mindannyiszor köteles, de csakis akkor van feljogosítva, ha ezekhez különösen meghívatik«, ennek következtében a kevésbbé intelligens elnök — miként az gyakran elő is fordul — a rabbit, benne csak a közönséges fizetéses községi hivatalnokot látva, a hitk. tanácskozásból kizárja, mi részben akadályozza a hitközség felvirágoztatását, a kevésbbé intelligens elnök köré legtöbbször kevésbbé intelligens előjáróság csoportosulván, a tudatlanok tanácsa nem egyszer dönt rituális, a felekezeti életbe vágó és iskolát, tanügyet érdeklő kérdésekben, míg a rabbi tudományát, tapasztalatát, eszméit nem érvényesítheti hitközsége, felekezete javára; tekintettel mindezekre:

mondja ki határozatilag a községkerületi képviselői gyűlés, hogy felekezetiünk, vallásunk és hitközségeink fejlődésének érdekében felhívja a kerületi elnökök figyelmét a helvét hitvallásu evangélikusok egyházi törvényeinek a lelkészre vonatkozó 22. és 29. §§-aira, melyek szerint a lelkész hivatalból tagja és elnöke a presbyteriumnak. — Sőt azt is kimondja, hogy: »Rendes vagy helyettes lelkész jelenléte nélkül presbyteri gyűlés nem tartható.« A községkerület felkéri azért a kerületi elnököket, hogy az említett két egyházi törvénycikknek hitközségi szervezetünkben miként való alkalmazása fölött az ország-szerthe tartandó községkerületi képviselői gyűlésekben tanácskozzanak és ha bizonyos megállapodásra jutottak, azt a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minister ur elé azon kérelemmel terjeszszék, hogy addig is, míg e fölött az egyetemes gyűlés határozhatna, rendeleti uton intézkedjék.

Czegléd, 1893. június hóban.

Dr. Feldmann József,
rabbi.

Lombroso az antisemitizmusról.

A »Neue Freie Presse« több kiváló olasz tudós-hoz fordult, mint akik oly országnak fiai, melyben azon ragályos társadalmi betegség, melyet antisemitizmusnak neveznek, és mely az utóbbi időben Ausztriában és Németországban, a vallásos eszmék és humanizmus hazájában dühöng, teljesen ismeretlen, hogy mondanák el véleményüket az antisemitizmusról tudományos álláspontból, ethikai és pszichológiai szempontból tekintve. Első sorban a világhírű turini anthropologus Lombroso Cezár véleményét kérte ki, kinek nagy tudománya, nyíltsága és igazságszeretete minden kétségen felül áll.

Lombroso nem tér ki a kérdések elől és tudós-hoz illő komolysággal és nyíltsággal mondja el legjobb meggyőződése szerint véleményét az antisemitizmus keletkezésének okáról, jelentőségéről, következményeiről és az esetleges megszüntetés módjáról. Lehetnek benne részletek, melyeket el nem fogadhatunk; nézetek, melyek talán tévedésen alapulnak, de nincs benne egy szemernyi elfogultság és ama bizonyos lóláb, mely a német theologiai professzoroknak a zsidókról vagy a zsidóságról írt műveiből rendszerint kilóg és a már-már tudományukban és igazságszeretetükben bizót irgalmatlanul felrugdossa naiv hiszékenységből, — Lombroso e cikkében től nem fedezhető.

Az antisemitizmussal foglalkozót Lombroso szerint első pillanatra olyasféle utálat fogja el, mint a physiologust vagy pathologust, ki a tudomány érdekében az emberi váladékot kénytelen vizsgálat alá venni. A pathologus és physiologus a tudomány és az igazság felderítése érdekében legyőzi lelkének ellenszenvét, a társadalmi tudománnyal foglalkozónak szintén tul kell magát tennie az undor érzetén, mert az ily nagy mértékben fellépő kóros tünet kihívja a gondolkodó figyelmét. Az antisemitizmus okát kutatva, megczáfolja azon nézetet, hogy ethikai alapon, a fajkülönbségen nyugszik, hiszen Európa országaiban elvegyült és összeolvadt a latin, germán és szláv faj. Egyik főoknak tartja L. a *kellemes érzést, melyet a mások feletti fölény tudata kelt bennünk*. A hatalom birtoklói lassanként beleélik magukat azon gondolatba, hogy őket e fölény meg is illeti, hogy fajuk tényleg tökéletesebb. az elnyomottak pedig természetesen tiltakoznak az ilyes jogtalan-ság ellen és így a kölcsönös gyűlölet halálos méreggé válik. A másik ok a *viszsaemlékezések felhalmozódásával* függ össze. A régi rómaiak gyűlölete, melylyel a szivós és ellenállásra képes héberek ellen viseltettek, nagyban növekedett, midőn Róma a kereszténység által a vallás terén főhatalmat nyert és megszázaszorozódott a középkorban, midőn a klerikális kaszt magához ragadta a szellem fölötti uralmat.

»Igy nem kell csodálkozni, — folytatja L. — hogy egész Európa korlátozatlanul és kérlelhetlenül részt vett az üldözésben, mely nemcsak a rossz fölötti

kárörömet, és a könnyen megérthető élvezetet nyújtotta, melyet a könnyű szerrel való meggazdagodás okozhat, hanem ezen felül még mint dicséretreméltó munka magasztaltatott. Tegyük még ehhez az elkülönített lakóhelyeket, az elütő és különböző szokásokat, ételeket, nyelvjárást, az üzletversenyt, mely gyakran idéz elő féltékenységet és irigységet, csupa oly körülmény, mely nagyban hozzájárul a zsidók és más hitűek közti tényleges és képzelt különbségek emeléséhez és egyesek szemében hasznos és kívánatosnak mutatta a zsidók lealacsonyítását és elnyomását.»

»De maguk a zsidók is okai részben az antiszemitizmusnak és egy részüknek viselkedése kétségkívül táplálta azt. Nem szeretném, ha félreértenének. Tagadhatatlan, hogy a zsidók tehetség és helyes érzés felett rendelkeznek, de a zsidóknak évszázadokon át tartó és mindinkább általánossá váló szokásuk, hogy majdnem kizárólag a *kereskedelembre* adták magukat, a ravaszságnak és fejlettségnek bizonyos fokára emelte őket, másrészt azonban csökkentette testi energiájukat, amint ezt a legtöbb kereskedő népnél látjuk. Mivel azonban a műveletlen tömeg e tulajdonságokat különösen a zsidóknál látja, nem veszi észre, hogy ezek az összes kereskedő népek sajátosságai és a zsidók különös ismertető jelének tartja. Nem szabad továbbá elfelednünk, mily sajnálatos, de egyuttal undort gerjesztő helyzetben élnek a keleten és Oroszországban a szegény zsidók és hogy mily előszeretettel viseltetnek minden iránt, ami régi, továbbá, hogy tulzott *conservativismusuk* (gondoljunk csak a középkori spanyol és keleti zsidók öltöztére és szokásaikra és a vallásos jelentőségre, melyet a régi szokásoknak tulajdonítottak) folytonos ujitási törekvéseinkkel szemben különös kontrasztot mutat.»

Majd a vallásos conservativismusról szólva, a régi ritushoz való buzgó ragaszkodást tartja a tömeg ellen-szenve okának. Ezek után a zsidóknak gyakran szemrehányt szerénytelen föllépésük okát magyarázza oly módon, hogy a sokáig erőszakosan elnyomva tartott emberek, ha szabaddá lettek, egészen természetesen szükségét érzik annak, hogy mások fölé emelkedjenek, előnyeiket feltüntessék, fölényüket érvényesítsék. Amiért aztán visszatetszéssel találkoznak különösen azoknál, kik maguk is szeretnek mások fölé emelkedni.

A legnagyobb elismerés hangján emlékszik meg a nagy adományokról, melyeket a világ a zsidóságnak köszön. A mozaizmusról, a kereszténységről és a szocializmusról, mit a zsidóságnál találunk először s a későbbi idők folyamán egész napjainkig is a legkiválóbb szociologusok a zsidók közül származnak, mint Marx, Lassale, Disraéli. A filozófia terén ott tündöklök Spinoza, a költészetben Heine, a zenében Halevy, Mayerbeer, Mendelssohn, Bizet, az orvosi tudományokban Casper, Valentin, Fränkel, Cohnheim stb. stb. »Röviden szólva azt találjuk, hogy a *zsidóság kebelében aránylag nagyobb számban vannak az intellektuális alkotók, mint azon népek közt, amelyek között laknak.*» Hogyan jutottak a zsidók ezen fölényekhez, azt L. egyik művében

részletesen fejtegeti és részben a klimatikus befolyásoknak tulajdonítja, másrészt pedig azon körülménynek, hogy az *üldözések folyamán gyorsan áldozatul estek mindazok, kik nem voltak elég erősek és okosak.* Ezen szellemi fejlettségnek azonban meg van azon hátránya, hogy a zsidóknál nagyobb a szellemi betegségbe esők száma, míg másrészt a legritkább esetben esnek az alkohol áldozatául.

Mindezen szomorú és fatális körülményekre bizonyára nem gondoltak az antisemitizmus korifeusai, midőn tüzzel-vassal való irtó háborút hirdettek a sem'ták ellen. Azonban korunk zsidóságának helyzete sem igen jobb. »Ha elgondolom, — szól L. — hogy minő gyümölcsöket érlel az antisemitizmus a civilizált országokban — csak azon előítéleteket említem, mely a kiváló zsidó orvosokat Németországban megakadályozza, hogy ordináriusok legyenek, pusztán csak azért, mert sémi eredetűek, mint hogy ha léteznék külön héber és külön protestáns sejtelmélet, vagy mintha a zsidónak bonczkése más anatómiai eredményt adna, mint a keresztényé — akkor már önkénytelenül is azon kérdésre jutok, vajjon csakugyan tulvolnánk már a középkoron; vajjon nem barbárabb-e sok szokásunk, mint a középkoré?!«

Ezzel szemben figyelmet érdemel a következő ismeretes tény. Ott ahol nincs zsidóüldözés, ahol tehát a zsidó polgártársaival teljesen egyenjogu, mint pl. Angliában vagy Hollandiában, ahol képességeit minden irányban érvényesítheti, a tiltott dolgok utáni vágy egész erejével adja magát a politikára, nevelésre, hadügyre stb. és nagyobbára elhagyja a kereskedelmi szakt, különösen a pénzügyi spekulációkat, mint amely foglalkozás embertársai gyűlöletét és irigységét ráfordította és ami leginkább figyelembe veendő, sokkal kevesebb pénzt keres, mint más országban. Ezáltal embertársainak nem ad okot az irigységre és féltékenységre, hogy a sémi faj gazdagsága által a többi fajtát tulszárnyalhatná.

Azon kérdésre, hogy megszűnik-e valaha az antisemitizmus, L. azt hiszi, hogy minden valószínűség szerint *nem* és pedig azért *nem*, »mert az antisemitizmus rugója nem a megismerő képesség, hanem kizárólag a vak szenvedély.« Egyedüli esetleges módnak még azt az utat véli helyesnek, hogy a zsidóság és kereszténység rítusait elhagyva, az egy isten hitében egyesüljenek, de azt maga is utópiának nevezi, melynek megvalósíthatására ez idő szerint legcsekélyebb jel sem mutat.

Lombroso nem az első világhírű keresztény tudós, ki lángeszével és tudománya hatalmas fegyverével küzd az antisemitizmus ellen, s minden valószínűség szerint nem is az utolsó. Érvelései közt a sok eredeti és új felfogás daczára sok az olyan, melyet számtalanszor hangoztatnak, azonban ez ismételt kijelentések világhírű és pártatlan tudósok részéről a legüdvösebb eredményeket adhatják, mert a szünni nem akaró rosszakaratu híreszteléseket, csakis szünetlen czáfolatok által lehet megszüntetni.

Dr. Lövy Ferencs.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése **június hó végén** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Egész évre	8	frt — kr.
Fél évre	4	» — »
Negyed évre	2	» — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

Egész évre	7	frt — kr.
Fél évre	3	» 50 »
Negyed évre	1	» 75 »

Az »Egyenlőség«
szerkesztősége és kiadóhivatala,
Budapest, József tér 10. sz.

H i r e k.

— **Az orthodoxia és a rabbiszeminárium.** Az országos rabbiképzőintézet növendékeinek névsora, melyet a magyar zsidók e főiskolájának most megjelent 16. évi jelentésében találunk, nemesak személy- és helységneveket, hanem — annak, ki a sorok közt olvas — érdekesnél érdekesebb adatokat tartalmaz. Mig az orthodox rabbik a vezetés eszeveszett izgatására odatezik nevüket egy actára, (igaz, hogy sokan közülök azt sem tudták, miről van szó, és nevüket fehér lapra irták), mely a haladóparti zsidókat »a zsidóságtól elszakadt idegen hitfelekezet«-nek jelenti ki, addig az orthodox szülők fiaikat ezen »idegen hitfelekezet« — rabbijaivá nevelik. A rabbiképző intézetet, a magyarság és az általános műveltség szempontjából is annyira nagyfontosságú ezen kultur-institutiót mondja az orthodox vezetés a főakadálnak, mely a pártokat egymástól elválasztja; — orthodox szülők egészen mást demonstálnak. Azt, hogy a rabbiszeminárium a pont, hol a pártok találkoznak. Nézzük csak a lajstromot. A szemináriumnak az éppen lefolyt iskolaévben 118 növendéke volt. Ezek közt van egy horvát, egy osztrák, egy galicziai és egy muszka. Ezek községei, szülei nem sorozhatók sem az orthodoxok, sem a haladók közé, mert ilyen, egymástól különvált pártokkal — sajnos! — csak a magyarországi zsidók dicsekedhetnek. Marad 114 magyarországi fiu. Ezek közül 21-en status-quo-ante (azaz sem az orthodox, sem a congressusi statutumokat el nem fogadott) hitközségekből valók; 29 nek szülei congressusi hitközségek tagjai, és 58 rabbiszemináriumi növendék orthodoxok gyermekei. Az ember alig hinné, ha hivatalos születési bizonyítványok alapján összeállított lajstromban nem olvasná, hogy pl. Verbó, az a minta orthodox hitközség, melynek papja egy negyed-zázadon át Reich Koppel, a mostani pesti orthodox hitközség rabbija volt, 4, mond

négy jövőbeli »neolog« rabbit neveltet az annyszor kiátkozott szemináriumban és hogy épp a fő orthodomegyék szolgáltatták az intézetnek a legnagyobb continenst. Tessék csak elképzelni, *Pozsonymegyét*, az orthodoxok reményét, várát 8, mond *nyolcz* növendék képviseli az orthodox rabbik által ismételve »chérem« (anathema) alá vetett szemináriumban! Sőt Bereg (Munkács), *Ugocsa*, *Besztercze-Naszód* megyékből is, hol eleven »neolog« csodaszámba menne, szintén kikerült 1—1 pár szülő, kik fiaikat arra neveltetik, hogy »a zsidóságot alapostul lerombolják!« De mit szóljunk ahhoz, hogy ilyen szülőket *Ung*, *Zemplén* és *Abaujmegyék* már *hármassával* szolgáltattak! S »jaj-a füleknek, melyek hallják« hogy *Szatmármegye* orthodox hírét egész *féltuczat* szemináriumi növendék kompromittálja! Nem is szólva Nyitramegyéről, mely jó orthodox gyermekeiből oly számot szánt az »istentelenek hadseregének«, mely egyenlő isten tulajdonainak számával: *tizenhármat*. S ezek a számok jóval nagyobbak volnának még, ha a szemináriumi tanárok a felvételeknél nem vennék oly szigoruan az előirt 4 középiskolai osztályt. Valószínűleg ezért is volt oly nagy az öröm az orthodox vezetés táborában, hogy az anyakönyvvezetést kiveszik a rabbik kezétől. Mert, hogy anyakönyvvezetők lehessenek, az 1885 óta alkalmazott rabbiknak legalább 4 polgári iskoláról kellett bizonyítványt felmutatniok. Az ilyen kis műveltség pedig mindig igen veszedelmes valami, különösen, mikor némi gyarapítás mellett az embert már a szemináriumban is elveszik. Hja az adatokból, miket a szemináristák névsorából kiolvasunk, sok értékes tanulságot meritünk. Először, hogy, hál' istennek, nem igaz, mit az orthodox vezetés hirdet, mintha orthodoxok és nem orthodoxok közt oly áthidalhatatlan volna az ür, hogy köztük a közeledés annyira ki volna zárva; sőt ellenkezőleg. Nem igaz, mit az orthodox vezetés hirdet, hogy az országos rabbiképző intézet az orthodoxoknak absolute nem kell, a minthogy, hál' istennek, nem igaz az sem, hogy az orthodoxok egyáltalán rettegnének mindattól, mi műveltséget és felvilágosodottságot terjeszt, mint azt az orthodox vezetés *szeretné*; sőt ellenkezőleg. Nem igaz, mit az orthodox vezetés hirdet, hogy ő a magyar orthodoxia igaz érdekeiben cselekszik; sőt ellenkezőleg. Nem igaz, mit az orthodox vezetés hirdet, hogy az orthodoxia azt akarja, amit ő akar; sőt ellenkezőleg. Végre nem igaz egyáltalán, mit az orthodox vezetés hirdet.

Szabolcsi Miksa.

— **A VI. izr. községkerület előjárósága** f. hó 20-iki gyűlésén elhatározta, hogy az összes községkerületi előjáróságokkal közölni fogja a f. hó 12-ikén Budapesten tartott községkerületi gyűlés abbéli egyhangu határozatát, hogy a kongresszus egybehívását sürgősen szükségesnek és előkészítését célzó lépéseket haladéktalanul foganatosítandónak mondja ki. A VI. izr. községkerület felkéri az összes községkerületi gyűléseket, hogy ezt a határozatot szintén magukévá tegyék.

— »Mako aser ló keszuvó.« Az ilyen czim alatt lapunk előző számában ismeretett, páratlan munkácsi rabbiválasztás(?)nak utójátéka lesz. Lónyai Sándor, Beregmegye főispánja ugyanis értesítette a munkácsi hitközséget, hogy az új rabbit *be nem iktathatják*, míg a vallás- és közoktatásügyi minisztertől, kihez *beadvánnyal fordult*, az ügyben nem döntött. A főispánt eljárásában az intelligensebb elemek panasza mellett, magasabb szempont is, magyar *kulturérdek* vezérli. A munkácsi rabbinárus alá több mint 20.000 lélek tartozik; ezeknek magyarosodásáról és közművelődéséről van szó, mely egy a héberen kívül sem irni, sem olvasni nem tudó, magyarul absolute nem érő, magyar honpolgárságot sem szerzett galicziai embernek főrabbiá törten megválasztatása által, tudja isten, mennyi időre löketik vissza. Munkácson a főrabbi vezetője, példaadója hibeinek nemcsak a vallásos életben, de minden egyéb kérdésben is; már pedig a nyakukba varrott főrabbitól az intelligens elemek kulturális és hazafias irányban nem valami fényes példaadást ígérnek maguknak. Magáról a választásról kiegészítőleg még a következőket jelentik lapunknak. A község a volt főrabbi hirtelen halála után, vezéreltetve a pietás szép érzésétől, egyetértett abban, hogy az elhunyt fiának állást, kenyeret kell adnia. A temetés napjának délelőttjén egy rögtönzött gyűlésen, melyen résztvett a hitközség színe-java, egyhangulag el is határozták, hogy a törvényes formák mellett megtartandó legközelebbi rendkívüli hitközségi közgyűlésnek ajánlani fogják az elhunyt főrabbi fiának *rabbikulnökké* való megválasztatását. A kívülről intézett váratlan roham csak délután történt. A vidékről ezrével érkeztek a hívek a szent férfit hirtelen állott főrabbi temetésére, közülük számos orthodox rabbi. A délelőtti határozat ezeket nem elégítette ki és a temetésre összegyűlt hitközségi tagoktól követelték, hogy az elhunyt főrabbi fiát rögtön helyettesévé válasszák meg, s míg ez meg nem történt, addig a szent embert nem is engedik eltemetni. A szituáció, a halottra való utalás, tüzes beszédek és szertelen izgalom mind nagyobbá tették az elhunyt fiának a pártját és hogy a józanabbakat teljesen megbénítsák akarataikban, több órai heves tárgyalások után a fanatizált hívek valóságos tetemrehívást határoztak el, hogy t. i. szavazzanak rögtön, ott a *halott előtt, névszerint*, hadd tudja meg a szent pap, kik azok, kik fia megválasztatásának, mi életének leghőbb vágya volt, ellene szavaztak. A józanabbak természetesen ebbe nem akartak belemenni, de mert a tömeg elfogadta az indítványt, ott *hagyták* a halottas házat és a kik ott maradtak, egyhangulag választották meg az új főrabbit. A halottnak »mazoltov«-t (gratulálunk) kiáltottak és csak azután láttak a temetéshez. A választáshoz gratuláltak az összes csodarabbik és az orthodox községek autonómiaja fölött féltékenyen őrködő orthodox közvetítő bizottság, mely szerencsés föltalálója a rabbiállás örökösödésének és a rabbifunak még atyja temetése előtt helyettesévé való megválasztatása pompás intézményének. Nem »mako aser ló keszuvó«-e ez, csapás, melynek párjára nem akadunk az írás összes átkai közt?

— **Újabb kitüntetés rabbiképző intézetünk egy növendékére nézve.** Csak lapunk múlt heti számában közöltük a hírt, hogy szemináriumunk egy növendéke dr. Krausz Sámuel abszolút értékű és a zsidó tudományra nézve nyereség-számba menő két kötetes munkájával a *Lattes-féle nemzetközi nagy díjat* nyerte el. Most az említett intézet egy másik, nem kevésbé kiváló növendékének kitüntetéséről veszünk hírt. Dr. Bichler Adolfot, kit f. é. január havában avattak rabbivá és a ki már

ezelőtt 2 évvel abban a kitüntetésben részesült, hogy a bécsi tudományos akadémia a héber írásjelekről írt dissertációját kiadta, a Bécsben már a jövő iskola-év kezdetén életbe lépő rabbiképző-intézet a *történelem és exegézis tanárává* választotta. Dr. Bichler, úgy tudjuk, nem is pályázott rabbi állásra, hanem amint rabbivá avatták, Oxfordba ment, hol még most is bujja a régi zsidó kéziratokat; tanárrá való megválasztatásának híre ott fogja őt érni.

— **Avatás.** A fiatal rabbik száma, kiket az országos rabbiképző intézet 16 éves fennállása óta kiképzett és felavatott, f. hó 22-én kettővel szaporodott. Ezekkel együtt egy év óta *hét* új rabbit bocsájtott el az intézet. Összesen 33 a magyar szemináriumban kiképzett rabbik száma, kik közül 21-en hazai községekben foglalnak el rabbiállásokat, 6-an külföldi községekben működnek mint papok, egy a rabbiképző intézetnek, egy a tanítóképző intézetnek tanára, egyet csak most neveztek ki tanárrá a bécsi rabbiképző intézetbe és 3-nak még nincs állása. A most rabikká avatott ifjak: dr. *Krishaber* Béla Bács-Kuláról és dr. *Feuerlicht* Mór Erdő-Benyéről Zemplén-megyében. (Ebből az orthodoxnál orthodoxabb községből immár a második szemináriumi rabbi került ki. Dr. *Weiszberg* Gyula, a pesti nagyhitközség fiatal segéd-rabbija szintén erdő-bényei és a szeminárium első tanfolyamában ott van egy *harmadik* erdő-bényei fiú, ki pár év múlva szintén »neolog« rabbi lesz. De Erdő-Bénye azért nem sülyedt el, sőt a roppant jámbor szülők, kik ilyen derék fiukkal dicsekedhetnek, igen jól érzik magukat. A rabbivizsgák, melyek az avatást megelőzték, több napig tartottak. Examinátorok voltak *Bloch* Mózes rabbi, szemináriumi igazgató, dr. *Bacher* Vilmos, dr. *Kaufman* Dávid rabbik, a szeminárium felső tanfolyamának tanárai, *Oesterreicher* P. E. ó-budai rabbi-ülnök és dr. *Szidon* Adolf, verseczi főrabbi. Az avatás, mint rendesen a kivilágított szemináriumi templomban történt, melynek karzatán *Lazarus* Adolf főkantor és a szemináriumi kar helyezkedett el, miglen a frigyládától jobbra helyet foglaltak: Dr. *Kohn* Sámuel pesti rabbi, *Kohner* Zsigmond pesti hitközségi elnök, *Schweiger* Márton, az orsz. iroda elnöke, *Wahrman* Sándor szemináriumi vezérbizottsági tag, dr. *Simon* József az országos iroda titkára, dr. *Weiszburg* Gyula, pesti segéd-rabbi és mások. A frigyládától balra a szemináriumi tanári kart (4 rabbi és 4 világi) láttuk, élükön a 78 éves *Bloch* Mózes rabbi papi díszben. A pódium közepén szintén papi díszben a két ifjú állott. A templom többi részét az új rabbik rokonai, barátai és számos idegen töltötték meg, kik tanui akartak lenni a szép actusnak, melyet a templomi ének nagymestere, *Lazarus* tanár a 100. zsoltár elénekülésével nyitott meg. Most dr. *Kohn* Sámuel emelkedett fel és a heti szidrából véve textusát, szép, velős beszédet intézett a két új paphoz. »A király útján fogunk járni, nem térünk sem jobbra, sem balra.« (Mózes IV. 20. 17.) Ez a tanítás — ugymond a szónok — vezérelv legyen jövő működéstökben, egész éltetükben. A király útja, azaz az egyenes út, a görbék és hajlítások nélküli út legyen utatok. Egyenes, becsületes gondolkodás és cselekvés vezéreljen benneteket mindig, mindenütt. A király útja! Édes magyar hazánkban a király útja, a nemzet útja is. A magyar nemzet aspirációi töltsék el mindig lelketeket, magyarság, hazafiság legyenek vezércsillagaitok! A király útja! A királyok királyának, az örökkévaló isten útjától se jobbra, se balra le ne térjetelek soha. — Remegő hangon kezdte erte beszédét dr. *Feuerlicht*. A maga és társa nevében szép szavakban köszönetet mondott a tanári karnak, a vezérő bizott-

ságnak. Beszéde mind biztosabb lett és utóbb igazi eloquentiával *programmot* adott, ami szokatlan ezen a helyen, és amely merész gondolataival, fordulataival igen kellemes meglepetést képezett. Textusát szintén a heti szidrából vette. »Kut; fejedelmek ásták, a nép nemesei furták jogarokkal.« (Mózes IV. 21. 18.) A vallás, a tudomány kutjával, melyhez ime közel jutottak, miként szabad, miként fognak bánni, ezt fejtegette pompás magyarsággal, virágos nyelvezettel. Midőn beszédét agg mesterehez fordulva így fejezte be: »Borchéni óvi« (áldj meg, oh atyám!) Bloch Mózes rabbi, eltérve az eddigi szokástól, az ilyen alkalmakkor eddig rendszeren használt héber formula helyett, valószínűs nagy beszédet tartott, válogatott, klasszikus héber nyelven, mely teljes 20 percig tartott. Textusát ő is a heti szidrából vette, »Ézek a torah törvényei« (Mózes IV. 19. 2.) és ezt a verset szebbnél szebb idézetek mellett 18-szor variálta. A szent nyelvet értőkre nézve olyan élvezet volt ez a beszéd, melyet soha elfelejteni nem fognak. Tudtuk, hogy Bloch rabbi a jelenkor egyik legnagyobb talmudtudósa, hogy istentől csókolt poéta is, csak ez alkalommal tudtuk meg. Beszéde után felolvasta a héber avatási formulát, mire kezeit két tanítványa fejére téve, rájuk adta a kohanita áldást. A magyar Hymnus éneke zárta be a lélekemelő ünnepélyt.

— **Új ágyalapítvány.** *Wechselmann* Ignác lovag a Bródy Adél izraelita gyermekkórház javára, saját és neje nevére 2000 ftos ágyalapítványt tett. A *Bródy* Zsigmond által negyedmillió alapítványából építendő kórház javára eddig hat ilyen ágyalapítványt tettek.

— **Kayserling könyve.** Dr. Kayserling M., a tudós pesti rabbid tudvalevőleg annak idején azzal bizta meg az amerikai »B'nei B'rissz« rendje, hogy írjon könyvet arról, mennyi részök volt a zsidóknak Amerika fölfedezésében Kayserling e czélból, mint azt annak idején megírtuk, 6 hétig járt Spanyolországban, hol a könyvtárakban érdekesebbnél érdekesebb adatokat talált tárgyára nézve. Könyve, mely az amerikai zsidók ajándéka a chicagói Columbus-kiállításnak, jövő hó kezdetén fog megjelenni New-Yorkban. Érdekes, hogy minden kiszedett iv corrigálás végett megteszi az utat New-Yorkból Budapestig és vissza. A közel 30 ivre terjedő könyv angol nyelven van írva.

— **Akadémiai tag.** A krakói tudományos akadémia dr. *Sternbach* L. egyetemi tanárt rendes tagjává választotta.

— **Szántó Emilt,** eddig magántanár a bécsi egyetemen, a görög irodalom és régészet rendkívüli tanárává nevezték ki ugyancsak a bécsi egyetemre. Az új rendkívüli egyetemi tanár fia a nagy-kanizsai születésű Szántó Simonnak, a bécsi »Neuzeit« alapítójának és 20 éven át szerkesztőjének. Lelke volt a kulturális zsidó mozgalmaknak Ausztriában, és haladó irányban befolyást gyakorolt a magyar zsidó ügyekre is.

— **Kitüntetések.** A bécsi hivatalos lapban olvassuk, hogy Ő Felsége *Szaborszky* Albertet Párisban, az ismert *Szaborszky József és fiai* bécsi és budapesti czég egyik főnökét és a párisi osztrák-magyar kereskedelmi kamara alelnökét a Ferencz József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. — *Kolmár* Edét, a zágrábi hitközségi előjárósági tagot ő felsége a Ferencz József-rend jelével tüntette ki. Jótékonyága miatt Kolmárt nem zsidó polgártársai is nagyon becsülik.

— **József főherczeg és a rabbi.** A legmagyarabb főherczeg szemleutjában f. hó 15-ikén utba ejtette Sannaiga helységet. A szilágysomlyói főrabbi, *Rosenbaum* Mózes ez alkalomból az állomáson szíves beszéddel üdvözölte,

mire a főherczeg a következő választ adta: »Nagyon köszönöm szívélyes szavait és isten áldását kérem működésére.« — Távoztakor a főherczeg ismértelen kezét fogott a főrabbiával.

— **A zsidóság jövője.** Hitközségi elnökünk, mióta a vizsgák a hitközségi iskolák osztályaiban megindultak (a nyilvános vizsgákat minden iskolában megelőzik) *felhappokat* tölt az iskolákban, hol a tanítás és a gyermekek haladása állapotát mondhatni tanulmányozza, mindenről maga győződik meg, mindenre ügyel és mindenbe beavatlatja magát. Tanítóink, kik lelkiismeretesen feleltek meg feladatuknak, természetesen a legnagyobb örömmel veszik ezt az érdeklődést és a jövőre nézve nagy buzdító hatással lesz, de sok másra nézve is föltöte üdvös lehet a szép példaadás. Hitközségi elnökünket, kit a jó isten, valószínűleg azért, mert nincs rá szüksége, hivatalokkal és tisztségekkel elhalmozta, többször ke-resték ez idő alatt az iskolában, sőt egy barátja meg is interpellálta a nagy iskolalátogatás miatt. »Jó barátom!« szolt Kohnér Zsigmond, »az iskolában van a zsidóság jövője. A ki felekezete javát igazán akarja, egész szeretetét, legfőbb gondját az iskolára fogja fordítani.« Sok ilyen hitközségi elnököt a magyar zsidó hitközségeknek!

— **Évzáró ünnepélyt** rendez a pesti izr. hitközség fiúiskola igazgatósága f. hó 12-ikén d. e. 10 órakor az iskola dísztermében (Sip-utca 12), melyen vendégek szívesen láttaknak.

— **Stefánia özv. trónörökösné** a minap meglátogatta *Horovitz* Lipót festőművész hazánkfiát berlini atelierjében. A magas vendég élénken érdeklődött a mester művei iránt és megígérte, hogy északi útjáról visszatérőben újra meglátogatja és megfestendő arczképehez ülni fog előtte.

— **Fordulat az oroszországi antisemitismusban.** Mig a német kulturnép Ahlwardtot mandátummal, nem is egygyel, hanem egy másik elnyerésének reményével is kitünteti, addig a barbár oroszoknál, úgy látszik, hitelét veszti az antisemitismus. Evvel a jelenséggel foglalkozik a *Pester Lloyd* f. hó 23-iki vezércikke, mely a pétervári sajtó magatartásából következtet. Svenciany (Wilna kormányzó) városkában a minap leégett az ottani zsidók talmud-tóra iskolája és egy görög orthodox pap a kronstadti Joan Szergieo az intézet fölépítését adományával igyekezett siettetni. Hogy a Valtai hitközség erről értesült, hálaadó isteni tiszteletet rendezett, melyen a rabbi a »bölcs és humánus« papért könyörgött az egek urához. Ezt a magában véve csekély, de jelentőségében nagy esetet *Komaroff*, ismert publicista arra használta fel, hogy egy tekintélyes orosz lapban, a »Svet«-ben rokon-szenves hangon emberiesebb bánásmódot sürgessen az orosz zsidók javára. Keresztényies felebaráti szeretetben kéri a zsidókat is részesíteni és megvallja, hogy a zsidó kérdést »a szenvedélyeskedés és megbékithetlen antagonizmusstall, melyet a pártok az ügy tárgyalásánál meghonosítottak,« mérgecsikként el. Nem az a lényeg, mondja a P. Ll. czikkezője, hogy itt a zsidókat is szenvedélyeskedőknek és megférhetlen antagonistáknak tüntetik föl, mert ez mint a természetes reactio kifolyása elvégre fölfogható; de az a fontos, hogy egy tekintélyes orosz újság *beismeri*, hogy orosz részről, vagy orosz részről is »szenvedélyeskedés és megférhetlen antagonizmus« volt a zsidókkal való bánásmód rugója. Erre lehet következtetni a Svet fejtegetéseiből is, melyek odakonkludálnak, hogy a zsidók a borzasztó üldözések helyett felebaráti szeretetet és irgalmat várhatnának a keresztényektől. Komaroff a keresztényies bánásmódtól a zsidóknak tö-

megegyezését várja ugyan, de ha e reményében a történelem tanúsága szerint csalódnék is, annyi bizonyos, hogy az enyhébb bánásmóddal a nemzettel való összeforradást hatalmasan elő lehetne segíteni. Éppen ezt fejtegették a minap a párisi politikai gazdasági társulatban, ahol a leghivatottabb elmék bizonyították, hogy a zsidók mindenütt, ahol a polgári egyenjoguságban részesítették őket, polgártársaik bizodalma ideálisan hazafias föllendüléssel, a nemzeti törekvések iránt való ábrándos, áldozatra kész és minden körülmények között megbízható lelkesedéssel hálállak meg. Az orosz sajtónak egy másik tekintélyes organuma a »Ruskaja shisn« még liberálisabb szellemben sürgeti a zsidókérdésben követett eljárás fordulását. Ez a lap a zsidó és keresztény oroszok között egyenesen egyes házasságokat sürget, de nem tömeges áttérésük, hanem »mindama föltételek mellőzése érdekében, melyek végre is kénytelen kellett enné faj (a zsidó) társadalmi különállásához is zárkózottságához vezettek.« A P. Lloyd ezt tartja a zsidókérdés helyes megoldási módjának. Ne mondják a zsidókat hontalanoknak hazájukban, ahol apáik bölcsője ringott és a melynek földjében nyugosznak ősei csontrajai, akkor be fogják ismerni, hogy van hazájuk, nagylelkű, igazságos, minden gyermekét egyenlő szeretettel magához ölelő hazájuk. Rombolják le az óriás börtön falait, akkor nem lesz többé ok fölpanaszolni azoknak elzárkózott voltát, akiknek nincs forróbb kívánságuk, mint testvéri szeretetben egyesülni azokkal, akik most vad erővel eltaszítják őket maguktól.

— **Londoni hírek.** Anglia zsidósága történetének felkutatására Londonban tudományos társulat alakult. Elnöke *Wolf Lucien*, kiváló angol író. Oly híres angol történészek mint *Stubbs*, *Gardiner*, *Greighton* és a *British Museum* custosa, *Garnett Richard* szintén az egyesület tagjai közé léptek. — *Mr. Montague* Sámuel indítványára a londoni Osztendeban, a szegények negyedébe a »Toynbee Hall« mintájára *Rothschild-Halle* névű intézményt létesítettek, melyben vagy egy tucat rabbi és laikus lesz mindig kéznél, hogy a bevándorló zsidókat tanácsal tartsa és angolosításukat előmozdítsa. A londoni hitközség ez indítványt nagy lelkesedéssel elfogadta.

— **A gyöngyösi rabbi emlékezete.** Elhunyt rabija, Fürst Lázár emlékeztetére a gyöngyösi st.-qu. hitközség f. hó 12-én gyászünnepélyt rendezett, mely délután 2 órakor a *Friedwald D.* főkantort által vezényelt karékkal vette kezdetét. Emlékbeszédet *Schnitzer Armin dr.* komáromi főrabbi mondott egykori mestere fölött, a hálás tanítvány szeretetével és a nagymester egész egyéniségének kidomborításával. A beszéd szerkezete, tartalma, szónoki stíl és előadás tekintetében is a legjobbak közé tartozik, mit e nemből lekipasztoraink produkálnak. Tudósítónk be is számol szokatlan nagy hatásáról, mely az ezer hallgatóságot könyekre lakasztotta. Izrael elhunyt jelesét *Schnitzer dr.* után még *Szobl J.*, *Schwarz József* és *Wallaz Áron* rabbik méltatták, mindannyian igen rokonszenvesen. A mintegy 3 órányi időt igénybe vett ünnepélyt alkalmi imával fejezték be.

— **Rabbiválasztás.** A Hajdu-Sámsoni orth. izr. hitközség *Schreiber Józsefet*, Berettyó-Ujfaluról egyhangúlag rabbijává választotta. Az új rabbi, ki még fiatal ember, de a kit azért jeles talmudistának mondanak, *Schreiber Jóachimnak*, a hírneves volt munkácsi és később pesti orthodox rabbinak a fia. (De nem az, kit előző számunkban említettünk, és kitől atyja halála után meg kellett vásárolnia a hitközségnek a pesti rabbiszékre való »jogát«.)

— **Hirsch br. galicziai alapítványa** a kiadott jelentés szerint 6.980.000 forinttal rendelkezik. Az ala-

pitvány céljaira a lefolyt évben 255.695 frtot adott ki a curatorium. Az alapítvány kedvezményeit 7119 gyermek élvezte, még pedig nemcsak a tanítás és nevelés, hanem a ruházkodás és táplálkozás révén is. Az izr. alliancetól átvett iskolákban a tanítványok száma 347-el szaporodott. Az alapítvány terhére Kolomeában 250 gyermeket felruháztak, 270 et ebéddel láttak el az egész tél folyamán. Stanislauban 250 gyermeket ruháztak fel és 115-öt ebéddel és vacsorával láttak el. Ruhával láttak el továbbá Boczayban 180, Tarnowban 100 (ebéddel 140), Neu-Sandezben 79 (ebéddel 70), Chrzanowban 76 (ebéddel 60), Boryslawban 117 és Wolankában 78 gyermeket. — Az alapítvány új iskolákat is létesített, Kelet-Galiczia 10 helyiségében, ahol körülbelül 2800 iskolaköteles közül csak 166 járt iskolába, az alapítvány terhére létesített új iskolákban most 865-en járnak. Az e-ti tanfolyamoknak 792 hallgatója volt. 354 inast is támogatott az alapítvány, ezenfelül főtartotta tanítóképzőjét, ipariskoláját, tűzött ki ösztöndíjakat, adott subventiókat olyan iskoláknak, melyeknek zsidó növendékeik is vannak. Némely helység maga is igyekezett az alapítvány céljait saját adományaival is elősegíteni, mint pl. Kolomea, mások ellenben egészen indifferensen nézik a nagy kulturális vállalkozást.

— **Az orsz. iparegyesület diszgyűlése** *Zichy Jenő* gr. alelnök indítványára *Gelléri Mór* egyetemi titkár tekintettel kiváló érdemeire »aligazgató« czímmel ruházta fel. Ugyanezen gyűlésen kiosztották a kitüntető érmeket is. Az arany érmet *Krausz Mayer* és fia kapták az iparfejlesztés terén tanúsított untörő munkásságért, jelentékeny ipari alkotásokért. — Ezüstérmeket *Brammer Henrik*, *Burger* és fia, *Steiner Ferencz* és *Armin* és az ujlaki téglagyár (igazgatója: *Pfeifer Ignác* hitk. előjáró) kaptak. A *Posner K. L.*-fele 5-5 aranyos jutalomban *Grünberger Mihályt* és *Gemeiner Ferenczet* részesítették. Végül az igazgatóságba beválasztották tóvárosi *Fischer Ignácot* és *Weisz Bertholdot* is.

— **Új templom és iskola** építése foglalkoztatta az utóbbi időben a csabai hitközséget. 40.000 forintos kölcsönt kellett az elődázhaian építkezésekhez fölvenni és a hitközség azt meg is cselekedte tagjainak egyetemleges kötelezettsége mellett. Az iskola már elkészült, még a mult tanév elején átadták hivatásának a byzancei stílusban tartott tetszetős zsinagógában is mielőbb fölzendülhet isten dicsérete. A külső munkálatok és a festések már befejezvék, a frigszekrény, mozaik és a padlózás e hét munkája volt. A *Langer Lipót* budapesti építész tervezte templomot ünnepélyességek kapcsán fogják átadni a használatnak.

— **A bolgár zsidók Ferdinánd fejedelem előtt.** Sofiából jelentik, hogy *Ferdinánd* fejedelem és *Mária Luiza* az egész udvar jelenlétében f. hó 14-ikén fogadta a *Grünwald Mór dr.* nagyrabbi vezetése alatt tisztelgő bolgár zsidókat. A küldöttség szónokának szerencsekívánataira és »isten hozott«-jára a fejedelem francia nyelven a következő választ adta: Nagyrabbi ur! Sziveskedjék az izraelita hitközséggel, melynek ön derék tolmácsa volt, köszönetemet közölni. Fejedelemségem zsidóinak hűségéről és patriotizmusáról meg vagyok győződve. Védelmezője voltam és leszek mindig országom izraelitáinak. Nagyrabbi ur, fogadja ismételtén köszönetemet.

— **Kinevezés.** *Sare Sámuel dr.* tanácsitkárt, mint *Krakauból* jelentik, landesgerichtsrath-tá nevezték ki. A forrás szerint ez volna az első eset, hogy Ausztriában zsidót ilyen előkelő birói állásra alkalmaznak.

— **A czeplédi áll. polgári iskolához** a közoktatásügyi miniszter *Feldmann József* dr. rabbit és *Váradi Dávidot* gondnokokká nevezte ki. Mikor Trefort az iskolát államosította, a gondnokságban nem talált zsidó számára helyet. A többi felekezet mellett most a 9 tagú bizottságban felekezetünk is megfelelő képviselést kapott.

— **Uj vasut a szentföldön.** A Beirut-Damascus-Hansan-féle francia vasutépítőtársaságnak, Konstantinápolyból érkező jelentés szerint a szultán engedélyt adott egy 550 kilométernyi új vonal építésére. Az új vonal Damaskus Biredjiből indulna ki és Homs, Hamahnt és Halelt érintené. A vonal kiépítése után szárazföldön is el lehet jutni Jeruzsálembe.

— **A bécsi műkiállításon** sok szemlélője van *Jellinek* dr. bécsi főrabbi mellszobrának, melyet Caszin képfaragó készített.

— **Német és francia antisemiták.** A németországi képviselőválasztások és a francia kamarában lejátszódott botrányok képezik a hét külföldi eseményeit. Az új német alsóház csak annyiban érdekel bennünket, hogy a főválasztásoknál a 110 antisemita jelölt közül mindössze 3 jutott mandátumhoz. S ami a német zsidókra az egész választásban örvendés, az nem egyéb mint Ahlwardtnak újból való megválasztása. A hírhedt rektor nál alkalmasabb individuumot az antisemitizmus teljes lejáratására megrendelésre sem lehetne gyártani s hogy az előző országgyűlésen a lehető legrutább vereséget szenvedett hősével a német antisemitizmus megint ott pompázik a törvényhozó testületben, az a német zsidóknak csak megnyugtatóra szolgálhat. Ahlwardt-féle kaliberű emberektől, kiknek rágalom a kenyere és botrány az éltető levegője, nincs mitől tartani. Megbizonyosodott ez a héten a francia kamarában is. A revanchera áhító nemzet néhány »hü« fia, kik gyűlölnék mindent a mi német, egy kicsit megfélemedezett szerepükről, és elfogadta a hős Ahlwardt zsidóverő módszerét. A néh. pappendekli generalis maradékai, kik Mórés marquis körül csoportosulnak és egyéb politikai foglalkozás híján most nagy előszeretettel utaztak antisemitizmusban, szintén egy métermázsára való »aktával« állottak elő, hogy tisztes politikai karakterekre egy kis haziarulát bizonyítsanak rá *Millevoje* és *Derouledes* urak különösen *Clemencaut* szerették volna eláztatni. De mérész vállalkozásuk, melybe Mórés marquis hajította őket bele, hamar a torkukra forrt. A nagy »államtitkok« taglalásába a kamara bele sem ment s a »bizonyító« okmányok mint *hamisítványok* fölött a lenyitő bíróság fog dönteni. A közvádó hazafiakat, a mint azt a napilapok apróra megírták, nevetséges vádaskodásuk tehetetlenné tette. Soha eclatansabbul meg nem bizonyosodott az a közkeletű szólásforma, hogy a nevetségesség öl, mint a francia kamarában. *Millevoje* és *Deroulede* nevetségessé váltak és mandatumukat letéve, ők maguk siettek a politikai halottak közé megtérni. Sirjuk mellett a franciaországi antisemitizmus talpig gyászba borulva kesereg hirtelen elmulásuk felett.

— **Jókai és a Pester Lloyd-társulat.** A koszorus regényíró 50 éves írói jubileuma alkalmából a Pester Lloyd-társulat elnöke, *Kohner Zsigmond* ajánlatára minapi választmányi gyűlésen egyhangulag disztagjává választotta meg. A szépen motivált indítványban *Kohner* azt hangsúlyozta, hogy bár a társulat főként anyagi érdekekkel van hivatva foglalkozni, mindazonáltal mély szívvel követi a nemzet szellemi érdekeit és tud lelkesedni mindenért, ami a magyar névnek dicsőségére és becsületére válik.

— **Hymen.** *Guttmann* Emil a pesti magyar keresk. bank főhivatalnok a dohány-utczai zsinagógában, menyegyzet alá vezette *Stern* Lipót fővárosi kereskedő leányát, *Elzát*. — *Türk* Zsigmond a nagyikindai gőzmalom főtisztviselője *Herzog* Hermin kisasszonnyal, a Ganzgyár főmérnökének hugával örök frigyre lépett. — *Kiss* Ferencz tart. hadnagy f. hó 25-ikén feleségül veszi *Kramer* Adél kisasszonyt, *Kramer* Miksa főv. bizottsági tag IV. ker. előjáró leányát. — *Berczeller* Lipót mérnök jegyet váltott *Pressburger* Gábor újvidéki hitk. elnök leányával, *Janka* kisasszonnyal. — *Selinger* Gyula a pesti magyar keresk. bank értékpapír osztályának könyvtárosa eljegyezte *Kálmár* P. udvari fényképész leányát, *Malvin* kisasszonyt.

— **Halálozások.** Tragikus halálesetről írtak e héten a lapok. Özv. *Kiss* Sámuelné szül. *Kálmán* Lenke Kolozsvárról Budapesten lakó nővére látogatására indult két kis fiával és Kőbánya mellett ugyanott, hol férje egy évvel ezelőtt, ugyanazon órában és napon hirtelen meghalt, szintén örökre lehunyta szemét. *Góth* Manó dr. kolozsvári egyetemi tanár és előkelő nagy család gyászolja az elhunytat, kit Budapesten a zsidó temetőben tettek örök nyugalomra. — *Zwillinger* Mór dr. szucsányi körorvos rövid szenvedés után 62 éves korában meghalt Szucsányban. A szerencsés kezű és jellemtulajdonságáért becsült orvost Liptó- és Turóc megyében sokan gyászolják. Temetésén a megye notabilitásai is részt vettek.

— **A párisi Societé d'economie politique,** egy igen előkelő, tudományos társulat, melynek a legjobb francia sociologus és közgazdasági írók a tagjai, a minap egy egész gyűlést szentelt e témának: ez antisemitizmus és a zsidók a modern társadalmakban. A tárgyalás rendkívül érdekes és tanulságos volt. Részt vettek benne: *Limousin, Courtois, Brelay, Anatole, Leroy-Beaulieu* és *Worms* tanár. A diskusszió a kérdést kiválóan gazdasági szempontból taglalta, de politikai és erkölcsi momentumokra is alaposan kiterjeszkedett. A magas, tudományos nívóan álló tárgyalást egy francia havi folyóirat közli. Annak nyomán legközelebb mi is bemutatjuk olvasóinknak.

— **Arczképleleplezés.** Az aradi első betegségélyző és temetkezési egyesület elnöke, *Kohn* S. N., érdemeit avval méltányolta, hogy legutóbbi közgyűlése határozatából ülésterme számára megfestette arczképét. Az ünnepélyen jelen volt *Salacz* Gyula polgármester, az egyesület disztagja. Az ülést *Tedeschi* Victor alelnök nyitotta meg, üdvözölve a nagy számban egybegyűlt előkelő közönséget és egyletek küldöttségeit. Az alkalmi beszédet *Varjassy* József tiszteleti tag tartotta, melynek elhangzása után a sikerült arczképről leeresztették a leplet. A megítizelt elnök megindultan mondott köszönetet a kitüntetésért, melyet *Salacz* polgármester a maga és a polgárság nevében mondott üdvözlétével még fokozott. Este 200 terfés bankett volt, melyen *Deutsch* Bernát a temesvári hitközségnek ez alkalomra megérkezett elnöke is igen szép áldomást mondott.

— **Zászlóavatás.** Az óbudai »Hirsch-Ehrlich Samu« betegségélyző egyesület vasárnap ünnepélyesen fölavatta zászlaját. Ez alkalomból érdemes főorvosának *Tatai* Adolf dr.-nak arczképét is leleplezte. A szép ünnepségnek, melyen a zászlóanyai tisztet *Tatai* Adolf dr. neje viselte, az kölcsönzött különös becslet, hogy ünnepi beszédet *Hock* János képviselő katolikus pap, *Klein* Gyula dr. főrabbi, és *Varga* Zsigmond ref. lelkész tartottak. A főváros részéről *Gerlóczy* alpolgármester volt jelen, aki *Tatay* mint az óbudai szegények atyját köszöntötte.

— **Egy kis különbség.** Sadova-Visnia kis galicziai városkában — mint Przemislből jelentik — a rendőrségnek a múlt hóban egy kis »vérvád«-dal gyűlt meg a baja. Az a hír kelt szárnyra, hogy egyik szomszéd falucskában valami kutya kikapartá egy elemésztelt leány hulláját, akit bizonyosan a zsidók tettek el láb alól. Egy néhány pap — persze nem zsidó — a dologból mindjárt tőkét csinált és szájról-szájra járt a vérvád meséje. A sadova-visniai rendőrség azonban utána járt a dolognak és kiderítette, hogy a leány egy a kérdéses faluba való parasztnak a siketnéma leánya, akit éppenséggel nem a »zsidók«, hanem a tulajdon keresztény apja gyilkolt meg. Az embertelen apa már fogságban várja büntetését.

— **Érdekes esküvő** volt a hó 14-én délután 5 órakor a Dohány-utcai templomban, midőn két siketnéma, névleg Lövenstein Vilmos és Fleischer Ilona esküdött örök hűséget egymásnak. Az esküvőn nagyon sokan voltak jelen. többek közt dr. Ehrenhaft Rezsőné, Deutsch Jakab, Grünberger Lipót siketnéma intézeti igazgató, az izr. siketnémák intézete tantestülete. Az esketést dr. Kohn Sámuel végezte, ki a fiatal párhoz szép beszédet intézett, melyet ők, minthogy a rabbi ur kissé lassabban mondta el, a szájáról le is olvastak és meg is értettek. — Az immár új házaspár az »izr. siketnémák országos intézeté«-nek volt növendéke. Midőn az intézetet elhagyták, a leány himzőnő lett, a fiu pedig a cipésmesterséget tanulta és ebben szorgalma, ügyessége és takarékosága által annyira vitte, hogy önállósíthatta magát és saját tüzhelyet alapított. Üzlete a Lipóttmplom-bazár 39. szám alatt van és valóban megérdemli, hogy őt minden emberbarát támogassa.

— **Rothschild br. a szent földön.** Rothschild Edmund br. Párisból már másodízbe látogatta meg a »Sichron Jakob« nevű szentföldi gyarmatot. Ezuttal váratlanul toppant be. Május 3-ikán Chaifaba érkezett, onnan rövid tartózkodásra Tanturba (Dor) ment és innét egyenest »Sichron Jakob«-ba. Érkezéséről a gyarmatosok valamit mégis megneszeltek, mert hamarosan kiöltözködtek és sorokba állva, élükön lovasított fiatalabb kolonistákkal fölvonultak a »nadib« elé, amint az ő jötevőjüket nevezik. Megérkeztek az iskolás gyerekek tanítók vezetésével alatt héber költeményeket »Zion dalait« énekelték. Egy rövidebb látogatás után a báró templomba ment, hogy az esti istentiszteleten részt vegyen. Ennek befejezte után a gyarmatosokhoz az illústris vendég a következő szavakat intézte:

»A szultán nagy kegyének köszönhetitek, hogy most a szent földön laktok. Hogy örül a lelkem, midőn most a Karmelt szőlőtelepekkel látom, melyeket zsidók ültettek, munkáltak, ápoltak. Tudjátok, hogy eleinket csak azért üzték el a szent földről, mert istennek parancsait megszegtek és a próféta szavára nem hallgattak. Óvakodjatok ezért tanaink útjáról letérni. Éljetek szabványai szerint és mutassátok meg a világnak, hogy a zsidó, aki híven őrzi tradícióit, derék munkás és az emberiségnek is hasznos tagja. Ragaszkodjatok hűséggel a szultánhoz, egyedül ennek köszönhetitek mindent és nektek, meg a ti ivadékaitoknak lesz módotok isten áldásának örülni.«

A báró erre megkérdezte néhány kolonistától, hogy tudnak-e francziául, midőn erre tagadó választ kapott így szólt:

»Hogy francziául nem tudtok, az nem nagy baj, *de nagy bajnak tartom, hogy a jargonnal éltek.* A jargon nem nyelv; legyetek rajta, hogy apáink nyelvén héberül beszéljétek. Szeretem hinni, hogy legközelebbi látogatásom alkalmával apáink nyelvén fogtok köszönteni«.

A gyarmat jötevője ezután sorra látogatta a látóivalókat, megfordult a nemrég alapított bazárban és arra intette az üzletvezetőt, hogy fényűzési tárgyakat ne tartson raktáron. Este fényesen kivilágították a helységet. Másnap a szőlőhegyek, pinczék, gőzmalom megtekintésére került a sor. Részt vett a gyermekek osztályvizsgálatain és a tiszteletére este rendezett gyermek színi-előadáson. Lilienthal odeszai szerzőnek Jerubabel cz. darabját játszották, mely szép héber nyelvezetével az előkelő vendéget szinte megkapta. Az előadáson a gyarmatosok feleségei is jelen voltak, kikhez Rothschild a következő beszédet intézte:

»Az anyák kezében van a gyermekek nevelése. Teljesítsétek hivatástokat és fogjátok a gyermekeket iskolára, hogy ősünk nyelvén tanulják a tórát, mely nem csak vallásos tanításokat ad, hanem erkölcsösségben és erényekben oktat. Nemcsak szegény voltotok indított arra, hogy pártfogásomba vegyelek benneteket, hanem a szent föld iránt való szerelmeitek és vágyatok, hogy itt a zsidóság szellemében éljétek. Végezzétek el mindennapos ájtatosságaitokat, miként édes anyám, ki naponta háromszor nyitotta imára ajakát; lássátok magatokat a háztartás gondjai után és segítsétek férjeiteket munkában a mezőn! Tudjátok meg, hogy az egész világ figyelemmel kíséri a palesztinai gyarmatokat. Mutassátok meg tehát a világnak, hogy a zsidók derék földmivesek és egyuttal jámbor zsidók is tudnak lenni.«

A báró másnap reggel elbucsuzott a lépte nyomait is áldó kolonistáktól és Tanturába utazott, hol Bayruthból érkező nejét várta meg. Innen mindketten visszatértek Sichron Jakobba és itt egy napig időztek.

— **Felekezetek kongresszusa.** Az amerikai zsidó községek küldöttei a minap Chicagóban gyűléseztek, hogy megállapítsák: minő részt veend a zsidó felekezetek a chicagói kiállítás alkalmával összeülő felekezetek kongresszusán? Az ankétezők tanácskozásuk eredményeként a következő körlevelet tették közzé:

»Zsidó testvéreinkhez! Mi alulírottak az amerikai zsidó községek uniojának, az amerikai rabbik központi gyűlésének és egy chicagói helyi bizottságnak képviselői a zsidókat és a zsidók barátjait szívesen köszöntjük. A világ-kongresszus, a Columbia — világkiállítás egy ága, a zsidó hit vallóit fölhevít hivatalsan, hogy a felekezeteknek a művészetek palotájában szeptember 11-től 28-ig megtartandó parlamentjén követek által képviseltessék magukat. A főnálló történeti multu felekezeteknek eme kongresszusán kötelességünk részt venni, hogy a láncznak egyellen szeme se hiányozzék és hogy tőlünk telhetőleg bizonyítékát szolgáltatassuk annak, hogy bármily sokoldalúak legyenek is érdemekre való igényeink, a hit, mely bennünket az emberiséggel összefűz, a remények, melyeket táplálunk és a közös célok, melyekre mindannyian törekszünk, fontosabbak és lényegesebbek, mint a minőknek évszázados és mély gyökeret vert türelmetlenség sejtetni engedi. Egy másik, nem kevésbé fontos ok ösztökéli a zsidókat arra, hogy a kongresszuson megfelelő módon képviseltessék magukat. Ambár a zsidóság története 5000 évnél hosszabb időt foglal magában, mindamellett sokkal inkább félreértették és tévesen magyarázták, mint bármely más hitű vallás- rendszert.

Felöle szóló téves nézetek olyan erős gyökeret vertek, hogy szégyenkezve vesszük észre, miszerint még a föld kerekiségén még a legfölvilágosultabb nemzetek is, ily reánk vonatkoztatott véleményekben, melyeket a fanatizmus fedezett föl és a melyek hijával vannak minden történeti bizonyítéknak, nemcsak hisznek, hanem még testvéreink üldözésének ürügyéül is fölhasználják. Vallásunk főnállása óta, soha sem nyílt annak módja, hogy helyes világításban mutatkozhassék be a világnak. Vétkes mulasztás volna, ha az alkalmat fel nem használnók, hogy olyan férfiak, akik tudásuk, ítéletük érett volta, jellemük és műveik folytán általános elismerésre és figyelemre tartanak igényt, hirdessék a világnak fennszóval: vallásunk alapelvei, reményeink és céljaink mik voltak ősidők óta, mik a főbb szellemi vívmányok, melyeket az emberiség nekünk köszönhet, micsoda álláspontunk van más felekezetekkel szemben és minő tekintetek folytán nélkülözhetetlen a zsidóság még most is a legfőbb civilizációban. Eme okoknál fogva bátrak vagyunk erkölcsi támogatásra és a zsidóságnak ezen képviselőjében való szíves részvételre, melyhez az intéző bizottság szeptember hó 13, 15 és 16. napjainak estéit tűzte ki, felkérni. A világ-kongresszus tervbe vette, hogy az olyan theoretikus és praktikus kérdéseknek, melyek minden egyes vallás-szektákat illetnek, teljesebb és szélesebb medrű taglalására szakosztályi értekezleteket tart és ezennel meghívjuk, méltóztatásuk szakosztályi kongresszusunk ülésén résztvenni, melyek az amerikai rabbik központi gyűlésének auspiciuma mellett az 1893. évi augusztus 28-ikán kezdődő héten fognak megtartatni és a vallásügyi világ-kongresszusnak hivatalosan elismert részét fogják képezni. Résztételre való jelentkezéseket *Stolz József* chicagói rabbi vagy *Levi Charles* rabbi titkár Hebrew Union College Cincinnati-ban, fogad el.

— **A marokkói zsidókról.** Hady Mohamed Quidáról, a marokkóbeli kasbai kaidról megírtuk mi is, hogy a szultán egyenes rendelede daczára a zsidókat verette és testi fenytésben részesítette. Hogy a kaid kegyetlenségének végét vessék, Anglia, Franciaország és Olaszország követei közben jártak a szultán kormányánál. Eme interventio folytán a szultán Quidát figyelmeztette és utasította a ministert, hogy a marokkói hitközséghez intézzen leiratot, melyben közölje a zsidókkal, hogy a szultán irántuk jóindulattal viseltetik.

A szultánnak Quida kaidhoz intézett levele a következő:

»Felségünknek tudomására jutott, hogy nem törekszel jó bánásmódra a zsidókkal szemben, akik a te igazságszolgáltatásodnak vannak alávetve, hogy rosszul bánasz velük, hogy ütteted és vasra vereted őket, tekintet nélkül arra, hogy aggok avagy gyermekek-e.

A tények, melyek megállapítvák, csodálkozást keltettek bennünk, mert te ismered a büntetést, mely utolsó ítélet napján azokra vár, akik istennek egy szolgáját bántalmaznak. A próféta azt mondta: Aki zsidó ellen igazságtalanságot követ el, az ellenségem lesz a végítélet napján. Ne kövesd el azt a hibát többé és tanusíts a zsidóval szemben jó magaviseletet. Bánj velük úgy, mint muzulman alattvalóiddal; polgárügyekben add meg az ő igazságukat és vallásos dolgokban bízd kizárólag az ő rabbijukra a döntést.

Ami az idegen hatalmak védelme alatt álló zsidókat illeti, tartsd magad velük szemben a főnálló conventiókhoz és megállapodásokhoz; ha azonban valaki közülök vonakodnék a jogos követelményeknek megfelelni, akkor el fogod őket ítélni és felségünk elé jelentést fogsz felöle t rjeszteni, hogy erről azután ér-

tesíthessük a kormányt, melynek védelme alatt állanak.

Djoumada hó 7-ik napján.

A marokkói minister a marokkói zsidókhöz a következő levelet intézte:

»A mindenható isten szolgájától Marokkó dicsőségesen uralkodó fejedelmének — kit isten óvjon — külügyministerétől a marokkói zsidó hitközséghez, notabilisaihoz, rabbijaihoz, kereskedőihez és minden tagjához.

Urunknak a szultánnak füléhez jutott, hogy az önök kormányzója Mohamed Quida, önökkel szemben rossz bánásmódot tanusított és önöket bántalmazza. Ez ő felségének nem tetszett, mert önök az ő alattvalói és ő nem akarja, hogy önökkel igazságtalanságot kövessenek el; ő felsége azt akarja, hogy önökkel soh'se bánjanak rosszul és hogy mindig békeességben és biztonságban éljenek. Ez a hír is leginkább amiatt nem tetszett, mert más úton, és nem önök által közvetlenül jutott ő felsége fülébe. Önöknek kötelessége volt egyenesen ő felségéhez fordulni, hogy e dolgokról értesítsék őt.

Ő felsége azért meghagyta nekem, hogy irjam meg önöknek, hogy jövőben mindenről, a mi rajtuk baj esik, nekem kell jelentést tenniök, hogy ő felségét értesítem felöle.

Ő Felsége azt is meghagyta nekem, hogy közöljem önökkel, hogy a kormányzónak parancsot adott, miszerint önökkel jól bánják, hogy önökkel csak úgy járjon el, mint más muzulmán polgárokkal, hogy igazságot tegyen polgári ügyekben és az önök rabbijaira bizza, hogy vallásos ügyekben határozzanak és hogy azokkal szemben, kik idegen fennhatóság alatt állanak, a megállapodásokhoz ragaszkodják; ha az utóbbiak ellen panasza van, a szultánhoz forduljon.

Djoumada hó 7. napján.

— **Antisemiták emlékkönyvébe.** Zürichben »Gedichte für jüdische Christen und christliche Juden«, czímen Otto Wiches von Gopf-tól egy kötet jelent meg, melyből hamaros fordításban adjuk az alábbi versikét.

Hamburg szabad hanzaváros,
Haldoklik benn egy gyermeke.
Szeme megtört, vére álmos,
Az elmúlás tör ellene.
Marott, dagadt jobb kézfeje,
Vesztett kutya harapta meg.
Apja fut, esztét veszejtve.
Híván orvost, szava remeg
»Barátom, óh, kórházba csak,
Fiára ott vár menekvés,
A segély bár — baj biz bajnak —
Egyedül a karl-metszés.«

»Szent Isten, a gyermek oda!
Boldogságom romokba hull.«
Ah, más orvos! Zsidó? Nosza!
Percz késésen, ah, élte múlt.
... S a zsidó jön, nézi a karl,
Kacsót, — kapja ajkához.
Anyai szív remeg, sóhajt —
S az orvos? Szívja a seb mérgét,
Nem himez, nem hámoz.
... De másnap a szó szárnyra kelt,
Gonosz útját ki sem állja:
Zsidóknak vér kell, szívják a vért
Sok keresztény gyermek bánja.

Pályázat

Az *Óbudai* izr. hitközségnél *f. évi szeptember 1-jére* zeneileg képzett, de e mellett az ősi zsidó énekmodorban is kellően jártas **főkántor** állása töltendő be.

Ezen állás, beleértve a **zenei kisegítő** **משוררים** és karénekes gyermekek fizetését is **3600 kor.** fix fizetéssel, természetben való lakással és a más szokásos mellékjövedelmekkel van javadalmazva.

Az alkalmazás egyelőre egy próbaévre szól.

Pályázók koruk, családi állapotuk, minősítésük és eddigi alkalmaztatásukról szóló hiteles igazolványokkal ellátott kérvényeiket *f. évi július végeig* tartoznak az alulírt hitközség előjáróságánál benyújtani.

Pályázatra csak a meghívottak bocsájtatnak és az uti költségek megtérítését csak az alkalmazást nyerő igényelheti.

Budapest, 1893. évi június 22-én.

Kaiser Sámuel,
jegyző.

Ehrlich Sámuel,
elnök.

Pályázati hirdetés.

A »Nagyvárad *Izraelita Hitközség*«-nél üresedésben levő s legkésőbb *f. évi augusztus 1-jén* betöltendő **énekkarvezetői** állásra ezennel pályázat hirdettetik.

Az állás javadalmazása némely szokásos mellék-dijakon kívül évi **600 = hatszáz forint**.

A pályázótól megkívántatik, hogy zeneképzett, ének-tanításra képesített, lehetőleg *tenorhangú* énekes, a magyar nyelvben tökéletesen jártas, jó előimádkozó és hit-erkölcsös magaviseletű legyen.

Ezen képességeket és tulajdonságokat igazoló okmányokkal ellátott pályázati kérvények, melyekben az ezelőtti és jelenlegi alkalmazás, valamint a családi állapot is feltüntetendő, alulírt elnökhöz, legkésőbb *f. évi július 10-ig* nyújtandók be.

A próba-énekléssel összekötött uti költségek csak az alkalmazandónak fognak megtérítettetni.

Nagyvárad, 1893. évi június 18-án.

Adler Ignác,
elnök.

Várad *Mór*,
jegyző.

Pályázat.

A *bajai* izr. hitközségben egy **előimádkozó és metszői** állás **1200 korona** törzsfizetés, **160 korona** évi lakbér, fél sechita-illetmény és szokásos mellékjövedelemmel *f. évi szeptember 1-ig* betöltendő. Megkívántatik az alkalmazandótól, hogy jó **בעל תפלה**, gyakorlott **קורא שוהט ובודק** és magyar anyanyelvű legyen. Pályázati kérvények képesítési-, egészségi, kor és családi állapotot feltüntető s eddigi működésről szóló bizonyítványokkal ellátva *f. évi július 15-ig* alólírott előjárósághoz bérmentve küldendők be. Próbatartásra csak a meghívott bocsájtatik. — Átköltözködési **100** koronára megszabott költségek megtérítésére csak a megválasztott tarthat igényt, a ki tartozik állását *f. évi szeptember 1-ig* elfoglalni Talmudban jártasok egyéb mellékjövedelemre számíthatnak.

Baja, 1893. június 18. án.

A bajai izr. hitközség előjárósága

Rosenberg Mór, s. k.
hitk. elnök.

Pályázat.

A *kőszegi* izr. hitközségben üresedésben lévő **II. kántori** állásra ezennel pályázat hirdettetik.

Az állomás *f. évi augusztus 15-ikén* betöltendő. Évi fizetése **500 frt**, fél sechita és a szokásos mellékjövedelem.

Pályázni óhajtóktól megkívántatik, hogy egyszersmind hitoktató, jó **שוהט ובודק בעל תפלה וקורא** és alkalmas jegyző is legyen.

Folyamodók felszólíttatnak, hogy 3 általánosan elismert és tekintélyes rabbtól nyert **קבלות**-aikat képesítő bizonyítványaikkal együtt magyar és német nyelven sajátkezűleg írt folyamodványukkal, kora és családtagjai számának kitüntetésével folyó évi július hó 8-ikáig az alólírott előjárósághoz beküldeni szíveskedjenek.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsájtatnak, és csak a megválasztottnak térítettik meg uti költsége 15 frt erejéig.

Jó tenorhanggal bírók előnyben részesülnek.

Kelt Kőszegen (Vasm.), 1893. június 19-én.

Popper Ignác,
hitk. elnök.

Pályázat.

A *zombori* izr. hitközségben a **II. kántori** állás lemondás folytán üresedésbe jöven, — ennek *f. évi augusztus 1-én* leendő betöltése végett ezennel pályázat nyíttatik.

Évi javadalmazás **1200 korona**, természetbeni lakás és a szokásos mellékjövele; megjegyeztetik, hogy itt egyáltalán sechita-illetmény nincsen.

Megkívántatik a kalmazandótól, hogy jó **בעל תפלה**, gyakorlott **שוהט ובודק** és **קורא בעל** legyen, továbbá az orgona-kiséret mellett működő templomi énekkar betanítására és vezetésére kellő képességgel — illetőleg megfelelő zeneismerettel bíron és az énekkarban baskista-minőségben közreműködjék.

A pályázati határidő *f. évi június hó 30-án* jár le. Eredeti okmányokkal felszerelt folyamodványok a jegyzői hivatalhoz küldendők be. Próba-ima megtartásra csak meghívott bocsájtatik és uti, illetőleg átköltözködési költségre csupán a megválasztott tarthat igényt.

Kelt Zomborban 1893. évi június 6-án.

Weisz Vilmos,
jegyző.

Roheim Károly,
elnök.

Halászlégényt keres.

Alulírott 6, vagy 12 havi, egyelőre ideiglenes alkalmazásra fiatal embert keres, aki a halászatban való felügyeletre, korcsmai szolgálatra és egyéb kereskedői teendőkre kiképezhető legyen.

A havi 10 frttal és teljes ellátással javadalmazott állásra megbízható egyének kellő okmányokkal felszerelt ajánlataikat alulírtéhoz szíveskedjenek beküldeni.

Az üresedésben levő állás azonnal elfoglalható.

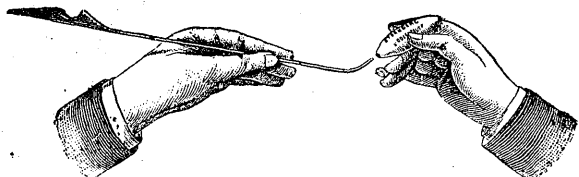
Fonyód, Boglár mellett.

Rosenberger Mihály és fia.
okleveles halászmesterek.

A kassai közúti vasút részvény-társaság

szállítási irodája, **MELLINGER és PLESS**, Budapest, Károly-körút 5. sz., elvállalja az elküldendő árúk szállítását a vasúthoz, ugyancsak a beérkező árúk szállítását házhoz, leggyorsabban és olcsó szállítási díj mellett.

Igen fontos találmány!

„COLUMBUS”-czimbalomverőfej.

A „Columbus”-czimbalomverőfej

az éppoly fáradságos, mint alaktalan pamutozást és czernázást feleslegessé teszi, a mennyiben egyszerűen reá húzandó a ve ópálczára, melyről mindenkor le is húzható;

A „Columbus”-czimbalomverőfej

a legfinomabb nemezből készül, a verőpálczákra rásimul és tetszetős selyemgubó alakú;

A „Columbus”-czimbalomverőfej

megszünteti a pamutozat tompító hatását s a kellemetlen kopogás helyett kellemes csengő hangokat nyerünk;

A „Columbus”-czimbalomverőfej

sohasem pusztul el, miután esetleges kopás után egy kevésbé forgatva, ismét új verőfejet pótol;

A „Columbus”-czimbalomverők

ára a verőpálczák minősége szerint: frt 2.—, 2.50, 3.— és 3.50. Külön a »Columbus«-fejek párja 1 frt.

A „Columbus”-czimbalomverők

feltalálója a

STERNBERG ARMIN ÉS TESTVÉRE

czég, cs. és kir. kiz. szab. hangszer-ipar, Budapest, VII. ker., Kerepesi-út 36. szám.

A „Columbus”-czimbalomverők

ezélszerűségéről kiváló szaktekintélyek elismerő nyilatkozatai tanuszkodnak.

Klvánatra nagy képes árjegyzék czimbalmokról és más egyéb hangszerekről ingyen és bérmentve.

Ingyen öltönyt!

biztosítunk írásbelileg, finom, választás szerint való szövetből,

mérték után, azon urak számára, kik két éven át ruhabeli szükségletüket, mérték szerint nálunk szerzik be, 200 frtig terjedő megrendeléseknél az

ingyen öltönyt

azonnal szállítatik.

BUCHHALTER és TÁRSA,

férfi-szabók,

Budapest, Károly körút 19 (br. Orczy-féle ház).

MATTONI

ERZSÉBET sósfürdője

BUDAPEST (Buda).

Idény május 1-től szeptember 30-ikáig.

Fényes eredményű

női betegségek és altesti bajokra.

Rendelő orvos: **BRUCK J. dr.**, egészségügyi tanácsos.

(Vigadó-tér 1., Biztosítási palota).

Élénk társaskocsi-közlekedés a fővárossal, reggeli 5 órától kezdve a Ferencz József-térről.

Üdülők, lábbadozók és betegek figyelmébe

ajánljuk a

Dr. PAJOR-féle gyógyintézetet

BUDAPEST,

VII. ker., Szentkirályi-utca

a Muzeumkert közvetlen közelében

Massage, villamos-kurák.

UJ!!! Szénsavas aczélfürdők UJ!!!

ideg és női bajoknál elismert kitűnő hatásuk.

KOHN ARNOLD

gazdag sirkőraktárát

(Váci-körút 14., szemben az Andrássy-út torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó meg-számításért kezeskedik a czég jó hírneve.

— Szombaton és ünnepnapokon zárva. —

Legnagyobb választék

mindennemű

vásznakban, asztalneműekben
divatos kávésterítékekben és kész
fehéreneműekben

Kanitz Ferencz és társa

szepességi vászon-raktárában,

Budapest, IV. ker., hatvani utca 11. sz.

Visszatekintés az utolsó 60 évre.

— Irta: Dr. Gráner Ernő. —

IV.

Mi tagadás benne, hazánk lakossága a márcziusi nagy napok alatt a zsidókkal szemben nem állott a helyzet magaslatán. Az okokat itt nem kutatjuk és csak a jelenségeket regisztráljuk. A türelmetlenség rút példájával ismét az országgyűlés székhelye, Pozsonyváros járt elől, hol az ország politikai szabadságának ébredését — *more consuetudine* — a zsidók üldözésével ünnepték meg és mintegy torzképeül az országszerte megindult nagy reformmozgalomnak, Kraxelhuberek népgyűlést tartottak, melyen elhatározták, hogy Neustadt nevű zsidó lapszerkesztő a lapszerkesztést köteles azonnal abbahagyni, a városi kórház zsidó felügyelője köteles azonnal lemondani s a városban lakó összes zsidók kötelesek a városból elkötródni s a Schlossberg alján megtelepedni stb.

Pozsony példáját csakhamar követte azon többi város is, melyekben a zsidóság számosabban volt képviselve s széles e hazában alig volt vidék, hol a felszabadult aljas szenvedélyek a zsidók vagyoni és személyi bátorságán meg nem próbálkoztak volna. Az ország jobbjai megdöbbenéssel és megbotránkozással látták, mily rútul élnek vissza a szabadsággal azok, kik még az imént maguk is el voltak nyomva s a követek a zsidóüldözés meggátlására a legszigorubb rendszabályokat sürgették.

Azok közül, kik ez irányban az országgyűlésen felszólaltak, Széchenyi és Bónis Sámuelen kívül kiemelendő az ifju gróf Andrássy Gyula, ki különösen az ifjuság felfegyverzését ajánlotta, mint legalkalmasabb eszközt a közrend helyreállítására.

És csakugyan hálátlanság volna részünkről e helyütt a tanuló ifjuságról megfeledkezni, amennyiben ez volt majdnem az egyedüli elem, mely a forradalmi idők általános lelkesedése között sem feledkezett meg a zsidókról. Mert amint egyrészt az ifjuság a híres 12 pont 5. pontjául a törvény előtti egyenlőséget vette fel vallási és politikai tekintetben, úgy másrészt mindenütt védelmére kelt a zsidóságnak, hol jogtalanul megtámadták, vagy mellőzték. Így többek között azon méltánytalan eljárást, mely szerint a nemzetőrséghez jelentkező zsidókat a törvény kijátszásával legtöbb helyen visszatartották, a pesti tanuló ifjuság a következő kiáltvánnyal bélyegezte meg.

„Tehát e nagy napok eseményei sem feledtetik még velünk a születés és osztálykülönbséget? Hát annak eldöntésére, hogy méltó-e valaki a polgári kötelesek legnemesbikét, a honvédelmet vállalra venni, egyéb ceremóniális is kell, mint a melyet a jellem becsületessége nyújt? S mégis úgy van! A polgári had eddig fennálló osztályai vonakodnak befogadni az izraelitákat és a lakosok ellenszenvével mentik magukat. Nem úgy az ifjuság! Ez tárt karokkal fogad minden becsületes embert a maga osztályába. Polgárok! az ifjuság a jövőt képviseli és érzelmei kezeskednek arról. Egy

kis türelem, mert még a sajtószabadságnak csak negyedik napját éljük, addig pedig fogadják el önök, az ifjuság tárt karjait és mutassák meg, hogy önök közt is van-e egyének, kik hazafiság- és becsületességben akárki fiával megmérkőznek.»

A városi lakosság szégyenletes magatartásában nyilvánult reakció azon szomorú következménnyel járt, hogy az 1848-iki országgyűlés akarva nem akarva elhagyta azon liberális ösvényt, melyen a zsidókérdést illetőleg 1839. és 1844-ban haladott s annak tulajdonítandó azon visszás jelenség, hogy a nemzetőrségről szóló törvény kivételével, mindazon törvényekbe, melyek 1848-ban a polgári jogok biztosítására hozattak, újra belopódzott a bevett vallás szűkkeblű feltétele. Nem minden keserűség nélkül kell itt megemlékeznünk azon korszakot alkotó férfuról, ki ha népszerűségének csak egy foszlányát kockáztatta volna, valószínűleg már ez időben megvethette volna alapját a zsidók egyenjogusításának, de a magas röptű reformer és lánglelkű szónok márczius 24-iki beszédében megelégedett annak kijelentésével, hogy az országgyűlés a városokban nyilvánult ingerültséggel s az ország különböző helyein fennálló balitéletekkel számolni kénytelen, mert vannak — ugymond — szenvedélyek melyek ellen az istenek is hiába küzdenek.

Midőn utóbb az első független felelős ministerium megalakult, az ország egész létére végzetes politikai események oly gyorsan követték egymást, hogy nem is igen juthatott azon helyzetbe, hogy a zsidóság egyenjogusításával komolyan foglalkozhatott volna s lelkiismerete megnyugtatóra csakis a következő érdekes törvényjavaslatot készítette el s az volt az egész, mi a szabadság szép gyümölcsfájáról a zsidóságnak osztályrészüi jutott, de a közbejött események miatt a javaslat sem kerülhetett tárgyalás alá.

A javaslat szövege: „A különböző hitvallások tekintetéből létező jogok és köteleességeknek megszüntetése végett a zsidó valláson levőkre rendeltetik:

1. §. Ő Felsége magyar ministeriuma által a zsidó valláson levők belállapotait, kebelükből és egyéb valásbeliekből is meghivandó egyének közbejöttével megvizsgáltatni s az e tekintetben szükséges reformokra nézve a lelkiismeret teljes szabadsága alapján a legközelebbi országgyűlésnek törvényjavaslatot előterjeszteni, fog. Addig is:

2. §. A zsidó községek polgári tekintetben teljesen megszüntetnek és annak tagjai a község rendes előljáróinak minden tekintetben alávetetnek.

3. §. *A zsidó és keresztény valláson levők közt köntendő végyes házasságok*, a házasságból származó polgári viszonyokra és következményekre nézve *ezennel mint polgári kötéscsk törvényeknek ismertetnek el.*

4. Ily házasságok megyékben az alispánok előtt a Jászkun és Hajdu kerületekben a főkapitány, a fumei és buccarii kerületekben a tengermelléki kormányzó, a szepesi 16 városban és turmezei kerületben a kerületi

gróf. a szab. kir. városokban a polgármester előtt nyilváníthatók az által, hogy a házasságra lépők négy bizonyosságaikkal a nevezett tisztviselő előtt megjelenven, házassági szándékukat kijelentvén, a házassági szerződést aláírják.

5. Az illető tisztviselő a házassági szerződésre a házasságnak előtte tett nyilváníthatásáról bizonyítványát aláírja, ugyanezen szerződés két eredeti példányát a törvényhatóságnak, a törvényhatóság pedig egy példányt a ministeriumnak fog felterjeszteni.

6. A zsidók és keresztények közt kötendő házasságokból születendő gyermekek a keresztény szülő hitvallásában lesznek nevelendőek.

Ez volt a tárgyalandó javaslat, — pedig ha szabadságharcunk történetét olvasgatjuk, fennhéjázás nélkül mondhatjuk el a zsidóságról, hogy polgári és vallásszabadságának teljes elismerésére már azon időben is minden tekintetben reászolgált. Azon áldozatok közül, melyeket a haza oltárára letenni sietett, nem volt utolsó azon készség, melylyel vallása lényegének fenntartásával hajlandónak mutatkozott mindazon elkülönítő szertartásokat megszüntetni, melyek a multban (?) a zsidóság ellen szított gyűlölség és vádaskodásnak mindig megújuló jogtalan alapját képezték. A pesti hitközségen kívül különösen az aradi zsidóság tünt ki radikális reform-terveivel, melyeknek főbb pontjai következők voltak:

1. A szombat mint nyugnap vasárnapra tétetik át.
2. A fennálló idejét mult törvények eltörölné.
3. Ünnepeinknek a többi felekezettel való együttülése végett az ünnepnapok száma redukálendő, a felünnep és böjtnapok az engesztelő nap kivételével eltörölné.
4. Az istentiszteletek élő nemzeti nyelven szerkesztett imákkal, külső jelruhák nélkül, földetlen fővel tartatnak.
5. A körülmetélés nem teljesítése a zsidó vallás kebelébe való felvétel akadályául ne szolgáljon.

6. Egyedüli vallási alapelv a tilparancsolat, a tal mud által előirt szokások nem kötelezők.

Habár vallási szempontból ezen most jelzett reformtörekvések túllétek is a czélon, a magyar zsidóság szempontjából mégis több tekintetben sajnálatos, hogy a forradalmi idők árjában a bennük rejlő egészséges eszme is teljesen elenyészett.*

Az absolut uralom a zsidók állapotán lényegesen nem változtatott és az ingatlan szerzhethési jog megadásán kívül a 48 előtti status-quot tartotta fenn.

Azonban alig hogy az absolutismus az ország alkotmányának visszaállítása végett az egyezkedés terére lépett, 1861-ben úgy a felirati mint az u. n. határozati párt a zsidók polgárjogának elismerése mellett foglalt állást, sőt a határozati párt vezérfejfia Tisza Kálmán indítványára ez iránt határozat is hozatott.

* Az igen tisztelt szerző úr ebben a pontban csak a saját álláspontját tolmácsolja.

Szerk.

1866-ban maga Deák Ferencz a felirati javaslat részletes tárgyalása alkalmával a zsidók emancipációja kérdésében következőleg nyilatkozott:

»Azt gondolom, legegyszerűbb módja az emancipációnak az lesz, ha mindenütt, hol a törvény eddig különbséget tett a vallások közt, azon törvények illető pontjainál kimondjuk, hogy: minden valláskülönbség nélkül, ide értve az izraelitákat is, a mit sokkal czélszerűbbnek tartok, mintha arról az eszméről: emancipáció, különös törvényt alkotnánk.

Én ezt a szót általában nem szeretem. Elfogadott szó ugyan, de szégyenítő a világra, mintha mi rabszolgákat tartottunk volna. Őket megillette volna joggal azon alap, és midőn mi azt meg fogjuk nekik adni, sem rokon-, sem ellenszenvek nem vezetnek bennünket, hanem tisztán egyedül az igazság.

Politikai tekintet is szól a mellett, miért nem akarnám ezen dolgot külön, hanem minden törvényben együtt tárgyalni, noha nem bánom, ha külön cikkben is kimondatik. Indokul véleményem mellett azt hozom föl, hogy ha e dolog külön tárgyalatik és külön törvény-cikkben mondatik ki, akkor bizonyos föltételek merülhetnek fel. Vannak például sokan, kik a polgári házasságról fognak beszélni. Lehet, hogy ez igen fontos, igen hasznos lesz; de nem szeretném a polgári jogok teljes megadását ily föltételhez kötni. Én ugyanis, ismerve a kath. dogmáknak ezen tételben állását, ismerve a körülményeket, nem tartom valószínűnek, hogy a törvényhozás a polgári házasságon egykönnyen keresztül menjen. Oly föltételhez kötni azt, amit az igazság parancsol, mely föltétel kivihetlenségét ez idő szerint valószínűnek tartjuk, nem volna a ház méltóságához illő.

(Befejező cikk következik.)

A Rózika haja.

— Kulke Ede elbeszélése. —

— 1853. —

(5. Folytatás.)

De reb Joichene folytatta:

— És azt a bünt, a mit a maga hite szerint leányom avval elkövet, hogy szobájában fölakasztja, én lelkemre veszem.

— Maga lelkem nászom, lelkére veszi ezt a vétet szolt az asszony, gúnyosan mosolyogva. — Ne vegye bűnömül, ha valami bolondot mondok magának, aztán ne is orroljon meg érte. Ugy veszem észre, hogy magától a Rózika akár itt se viseljen vendég-hajat, csak czifrákodik a magáéban. Hát a Rózika tulajdon hajviseletét is a lelkére veszi?

— Hogy kerülnek ezek együvé — kérdezte reb Joichene. A fejét üti, hogy meg ne sántuljon! A kép is más, meg a tulajdon haj is más. Már megmondtam, hogy e részben mi az én nézetem. Ha leányom saját jószántából visel vendég-hajat, semmi kifogásom ellene; de ha nem akar, én tölem ugyan teheti. Ez olyas valami, ami

fölött önönmagával kell leszámolnia. Én nem avatkozom az asszonyok dolgába.

— Az asszonyok dolgába! mondja — felelt Gitl asszony. — Nos hát jó: ezt legalább magyarul mondta meg; jó, mi asszonyok majd rendbe hozzuk ezt egymás közt. Ott maguknál engedtem. Miért? Mert a lakodalmat nem akartam megbontani. De most másként lesz ám. Fogadom egészségre, még szombat előtt le kell a haját vágatnia, különben nem is engedem templomba menni. Nem engedem, hogy úgy lépjen oda, mint valami eladó lány, hogy engem is, meg őt is örök időkre elátkozzának az »utczá«-ban. És ezt meg is érdemelném, ha tovább túrném.

— Hallgasson ide, mit mondok — kezdte reb Joichene Freibürger nagyobb hangon. — Azt mondtam, asszonyok dolgába én bele nem ártom magamat, és ez szent igaz; de azt sem türhetem el, hogy leányomat bármire ráerőszakolja. Ez nem járja. Erőszakot éppenséggel nem türök és magának csak úgy semmi dolga a Rózika hajával, mint nekem.

— Már hogyne volna véle dolgom?

— Csak lassan, hadd járjak a szóm végére. Át fogjuk szolítani a Rózikát! Szép szerével megkísérelhet mindent, rábeszélheti, nógathatja amennyire csak akarja. Ha aztán enged kívánságának, ám jó, de ha nem, nyugodjék bele és hagyja békén. Ha meg nincs inyére, amit én itt mondtam, akkor — ne mondjam rossz órában — a Rózika haza jön velem, nekünk ezután sem lesz terhünk.

— Mért nem mondta ezt a »chuppe« előtt?

— Hogy miért? nyomban sorra veszem. Mert azt hittem, hogy ha, isten segedelmével, a lakodalmon már túlleszünk, megjön az esze, lesz belátása és szóba lehet magával állani. Nos tehát ismétlem megegyeszer és különösen neked kötöm a lelkedre, Jasze! te vejem vagy — isten segedelmével 100 esztendeig — a Rózika pedig a te feleséged. Ti értitek és szeretitek egymást, ketten majd csak megfértek. De ha meghallom, hogy a leányommal a tulajdon haja miatt valami módon erőszakoskodtok, akkor itt termek és haza viszem magamhoz. Ezt én megmondom előre és ahogy engem ismertek, tudhatjátok rólam, hogy elég férfi vagyok és állok a szavamnak.

Ez a határozott beszéd kissé megjuhászította az anyóst; különösen pedig Jasze! volt olyan hatással, hogy ez kitért minden elől, ami apósát ingerelhetett volna és ezért ennek jelenlétében megígértette az édes anyjával, hogy erőszakhoz és más eszközhöz nem fog nyulni, csak azokhoz, melyekben az após az imént nem talált kivetni valót.

— A rábeszélés, anyám lelkem, — szólott Jasze! — szabadságodban áll! rábeszélni én is fogom, de nem ám ollóval a kezemben!

Ez volt a dolgok állása mikor, a szombat beköszöntött és az istenfelő Gitl asszony megérte azt, hogy menyee, aki az ő fiával járt a mennyezet alatt, mint valami eladó lány a tulajdon hajával köszöntött be a zsinagógába.

Az eset nagy fellünést kellett az »utczá«-ban. Hallatlan valami volt. Mióta a község község, nem esett

abban ilyen azóta. Csodálkozást, meglepetést, haragot, fölháborodást lehetett minden arczról leolvasni a templom férfi és női osztályában. Amitől Gitl asszony tartott, szégyent ugyan nem tettek rajta, de ahogy megszólalt, az bizony beteljesedése volt annak a jóslásnak, hogy az ő meg a menyee sorsát el fogják átkozni. Csak igen kevésben volt annyi belátás, hogy az anyóst nem kárhóztatta, akárminő vétket kövessen is el a menyee; mások kevésbbé voltak elnézők és nagyban bizonykodtak, erősködtek, hogy szeretnék ők azt látni, nem lehetne-e az ilyen asszonynyal megbírni, ha az ember komolyan veszi a dolgát és az elevenét keresi.

Némelyek úgy vélekedtek, hogy a községnek kell közbelépnie, mert a dolog még sincs rendjén és ügyelni kell arra, hogy a baj el ne harapódzék, vagy lábra ne kaphasson. Ma még ő az egyedüli, aki a törvény és szokás elől ki mer térni; de ha eltűrik és szabadjára hagyják szó és tett nélkül, akkor a rossz példát idővel mások is követik és elkárhozhat az egész község. Csak néhányadmagokkal voltak, akik azt hajtogatták, hogy mások magánügyéhez kinek mi köze, hiszen mindenki maga hordja a bünei súlyát; a legelőbbben egész megyőződésükkel vallották, hogy a tulajdon haj viselete ellen valami rendszabályt kell teremteni, csak abban nem tudtak megegyezni, minő rendszabályhoz nyuljanak. Az egyik azt hajtogatta, hogy másnap vasárnap kora reggel üljön össze »kól« (a községi gyűlés) és vegye az ügyet fontolóra. Határozza el, hogy férjes asszony tulajdon hajával át ne lépheessen a templom küszöbén. Erre azt felelték, hogy ez a rendszabály mit sem érne; mert ha már annyira megtévelyedett valamelyik asszony, hogy a tulajdon haját viseli, hát az attól sem fog irtózni, ha nem lesz szabad templomba mennie; ellenkezőleg örülni fog, legalább lesz kifogása, melylyel a templombajárás elől kitérhet és otthon csak a markába nevet. Egy másiknak az volt a megjegyzése, hogy »kól« bele nem árthatja magát a vallás dolgába, az egyedül a rabbi joga, amiért is azt ajánlotta, hogy keressék föl a rabbit, és vegyék rá, hogy a tulajdon haj viselete felől tartson prédikációt a templomban; ennek több foganatja lesz, mert az egész világ tudni fogja kinek szól és Jasze! felesége nem fog tudni hova lenni szégyenletében, ha minden asszony szemének cél táblája lesz, akkor aztán szerez is vendég-hajat nyomban. Még számos üdvös tanácsban mesterkedtek és még számosat meghánytakvetettek. Megállapodásra azonban nem jutottak. Nagy volt az izgalom az »utczá«-ban; a Gitl asszony házában azonban elég csöndesen voltak. A legtöbbben tartózkodtak a fiatal házaspárnak kijáró szombat délutáni látogatástól; ezt rossz néven vették a Gitliék portáján. Az anya nem szólt és a többiek hallgattak. Az elkedvetlenedés közepette csak ketten nem vették el a fejüket és egyetértésben jóízűen mosolyogtak a világ kicsinyeskedésén: Rózika és Blümele, teljes pompájában kifejlődve az első, és gyöngéd bimbócskaként a virágcsésze óvó levelei alatt a másik.

(Folytatása következik.)

Amerikai dolgok.

— Rajzok. —

Írta: **Beesky László.**

III.

Salamon zsidónál.

(Folytatás.)

Megint jött egy pár ember a fogadóba s az öreg Salamon szokása szerint csak az ajtóig kísérte őket, aztán vissza akart fordulni, de a lármára a setét háttérből két lump kinézésű 30–40 éves ember tolta az ábrázatát az első fulkébe, ahol már égett a gázláng.

— Hej! ágens! kiáltott az egyik lengyelül.

— Mi az no? kérdé Salamon, egyik lábát a küszöbre téve s a jobb kezével az ajtófélfában megkapaszkodva, felső testével behajlott a helyiségbe, hogy az utcánál s felrobogó kocsik lármája ne akadályozza a figyelésben.

— Setét van itt hátul, mondá a másik, bizonytalanul mosolyogva.

— Hát maradj elől, felelt Salamon.

— De nem szabad, felelték csaknem egyszerre mind a ketten.

— Beszéljetek világosan, nincs pénzetek? Miért nem mondjátok, nagyobb urtól is hallottam én már azt! mondá az öreg zsidó jóindulatulag mosolyogva.

— Elfogyott, mondá az, aki előbb beszélt és nem is sejtette, mennyire találoán fejezte ki magát.

— Mással is megtörtént az már, enyelgett az ágens. Csak ki vele nó, mi kell, éhesek vagytok.

— Tovább nem várhatunk, viszonzá a sötétből egy hang, amelynek a tulajdonosa elfordult, mintha szégyenkezett volna.

— Adj nekik egy adaggal Anasztát, mondá Salamon a csapos legény felé intve. Ez egy kosárról fellebentette az asztalkendőt s kivett belőle két friss, buffalói páczolt marhasonkával spékelt jókora czipót.

— Mióta vártok? kérdé Salamon valamivel komolyabban.

— Épp ma nyolcz napja, mondtad, hogy estére küldesz mindkettőnket.

— Na hát csak tartózkodjatok abban a csoportban, a mely a bal sarokban helyezkedett el; ma okvetlenül hajóra szálltok.

Ezzel távozott.

— Ha jól sejtem, akik a bal sarokban várnak, ma okvetlenül mennek. Csupán az okoz némi kételyt, hogy akik az imént jöttek, azok is, az öreg utasítására a bal sarokban helyezkedtek el, jegyzé meg a hősünk.

— Az csak megerősíti azt a feltevést, hogy az urak ma utra kelnek, miután vehetted észre, hogy az öreg bizalmasan beszélgetett velök s előzékenyen mutatta meg nekik azt a bizonyos bal sarkot.

— Ugyanezt velünk is megtehetette volna!

— Fizesd le neki a konvenczionális két dollárt s meglásd, azonnal megsegít a nagy ég és kondás bojtárt csinál belőled az öreg.

— Még pedig elegáns kondás bojtárt, tengerész kondást, vágott közbe a német nevetve.

— Hisz, ha nekem szólt; én azonnal adtam volna neki két dollárt, hogy a hazaindulásomat még ma biztosítsam.

— Van józan esze az öregnek, hogy nem keveri magát vesztegetési hirbe. A ki tudja és felajánlja, attól elfogadja, aki nem tudja, azt megvárakoztatja legalább egy hétig.

— Mondom én, hogy az ember holtig tanul, szólt a fiatal ember vidáman és felállva, az ágenshez sietett.

Két percz mulva a szégyentől egészen elvörösödve tért vissza; azt hitte, hogy valami tréfának ugrott be s már hallotta ujdonsült társainak gunyos nevetését.

— Nem fogadta el, mondá szégyenkezve és bosszusan.

Kissé meg volt lepetve, mikor nevetés helyett a másik kettő nagyon is komolyan kezdte egymás ábrázatát bámulni.

— Nem fogadta el! ismétlé a német.

— Mit gondolsz, tévé hozzá angolul, nem lenne könnyebb egy hamis bankót szabad kézzel előállítani, mint azt kitalálni, hogy miért nem vette el Salamon azt a két dollárt. — Apropos.

— Mennyit ígértél neki?

— A mennyit mondtatok.

— Sok oka lehet, mondá az angol elgondolkozva. Megesik, hogy a hány emberre a hajókon szüksége van, ugyanannyi jelentkezők dollárral; ez gyakori dolog, a legtöbb esetben e miatt várhatja az embereket. Az is meglehet, hogy ezt a filkót kivallatta s ez oly érzékeny történetet hazudott neki, hogy az öreg elhatározta, hogy őt ingyen segíti át az atlanti oceánon. — Hallod-e, mondd el csak szóról-szóra, mit felelt az ajánlatodra?

— Hisz jóformán nem is beszéltünk, csak annyit mondtott, hogy »mit gondolsz«.

— Ha egy ily filkó meg tudná a hangsúlyt bíráltni, jegyzé meg az angol.

— Meg tudja, viszonzá hősünk s mondhatom, hogy abból soha ki nem okosodtál volna, mert ugy veszem észre, hogy az öregnek arra volt gondja, hogy ki ne lehessen találni, mit felelt voltaképpen.

— Bármint áll is a dolog, felelt az angol fejcsóválva, feleleteit folyton a német felé intézve, én úgy látom, hogy mi nem utazunk, legalább ma nem.

Tizenegyet ütött az óra s a három új ismerős annyit beszélgetett, hogy az angol már kezdte hősünket is számba venni.

Salamon már a harmadik csoportot válogatta össze, de a mi három emberünket harmadszor is kihagyta.

(Folytatása következik.)

